

19. YÜZYILDA YAPILMIŞ BİR KIYAFETNÂME TERCÜMESİ: DIMAŞKÎ'NİN KİTÂBÜ'L- ĀDĀB VE'S- SİYĀSET Fİ 'İLMİ'N-NAZARİ VE'L- FİRĀSET'İ Zeynep BUÇUKCU¹

ÖZET

Bu çalışmanın konusunu Ebî 'Abdillâh bin Muḥammed bin Ṭâlibü'l- Enşârî ed-Dimaşkî'nin hicri 750 (miladi: 1349/1350) yılında yazmış olduğu Kitâbü'l- Ādâb ve's- Siyâset fî 'İlmi'n-Nazari ve'l- Firâset adlı kıyafetnâmesinin Salim Sıdkı Silistrevî tarafından 1874 yılında yapılan Türkçe çevirisi oluşturmaktadır. Eser İSAM Kütüphanesi'nde 178789 yer numarasıyla kayıtlıdır. Yazar eserine Tanrı'ya hamd ve peygambere duanın ardından kıyafet ilminin dayanaklarını oluşturan ayet ve hadislerden bahsederek başlamakta, alanın başlıca kişileri hakkında bilgi vermekte ve onlardan yapacağı alıntıları kısaltmalarla göstereceğini belirttiikten sonra bölümlenmeden bahsetmektedir. Eseri oluşturan yirmi altı bap şu şekilde sıralanmıştır: baş, saç, yüz, alın, kaş, göz, kulak, burun, ağız dudak ve dişler, yanak ve sakal, boyun, omuz, pazı dirsek ve bilek, el parmak ve tırnak, göğüs ve karın, sırt, but ve kalça, diz baldır ve ayak parmakları, boy ve yürüyüş, ses ve gülüş, avuç içi, benler, parmaklar, ömür uzunluğu, yedi ırk, hayvanlar kuşlar vahşi canlılar ve böcekler. Bu çalışmada eser hakkında bilgi verilmiş, Türk edebiyatında kıyafetnâme türü içindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıyafetnâme, ed- Dimaşkî, Kitâbü'l- Ādâb ve's- Siyâset.

A PHYSIOGNOMY TRANSLATION FROM 19TH CENTURY: KİTĀBÜ'L- ĀDĀB VE'S- SİYĀSET Fİ 'İLMİ'N-NAZARİ VE'L- FİRĀSET WRITTEN BY DIMAŞKÎ

ABSTRACT

The subject of this article is the Turkish translation of Ebî 'Abdillâh bin Muḥammed bin Ṭâlibü'l- Enşârî ed-Dimaşkî's physiognomy titled Kitâbü'l- Ādâb ve's- Siyâset fî 'İlmi'n-Nazari ve'l- Firâset written in the year A.H. 750 (A.D: 1349/1350), by Salim Sıdkı Silistrevî in 1874. The work is registered in İSAM Library by number 178789. The work was written in naskh handwriting with vowel points. The author begins by praising to God and praying for the prophet and then refers to the verses and hadiths that constitute the foundations of physiognomy. He then continues by introducing the leading experts on the field and reminds the reader that he will occasionally quote from them in abbreviations. He then classifies the work in 26 chapters: head, hair, face, forehead, ear, nose, mouth lip and teeth, cheek and beard, neck, shoulder, biceps elbow and wrist, hand fingers and nail, chest and belly, back, thigh and hips, knee calves and toes, height and gait, voice and laughter, palms, moles, fingers, longevity, seven races, animals birds wild beasts and insects. This article presents a detailed analysis of this literary work and the place and importance of physiognomies in the Turkish literature.

Key Words: Physiognomies, ed- Dimaşkî, Kitâbü'l- Ādâb ve's- Siyâset.

¹ Arş.Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, zeynepbucucu@gmail.com

GİRİş

Kıyafetnâmeler eski Hint, Çin, Mısır, Yunan'da fizyonomi adıyla bilinen ve kullanılan bir bilim dalının ürünleri olup İslam kültüründe "firaset" ilminin alt başlıklarından birini oluşturur. (Çavuşoğlu, 2004: 9) Türkçeye Salim Sıdkı Silistrevî tarafından kazandırılan, Dımaşkı'nın hicri 750 yılında yazmış olduğu Kitâbü'l- Ādâb ve's- Siyâset fî 'İlmi'n-Nazari ve'l- Firâset adlı eseri de kıyafetnâme türünde Arapça olarak yazılmış müstakil kıyafetnâmelerin son örneğidir (Erkal, 1999: 220).² Eser Tanrı'ya hamd ile başlar. İnsanın yaratılış amacından kısaca bahsedilip Hz. Muhammed'e dua edilir. İnsanın ve diğer varlıkların Hz. Muhammed'e tâbî olarak yaratılışı, Tanrı'nın bilinmek istemesi ile ilgili ayet ve hadislerden örnekler verilir. Mütercim çevirdiği kitabın yazarı ve telif tarihi hakkında bilgi verir. Kitapta kişinin görünümündeki alametlerden ahlakının nasıl bilinebileceğinin delillerle açıklandığını belirtir. Bu deliller kıyafet ilminin önemli bilginleri olan Mansurî, Muhammed Razî, İmam şafîî, Eflatun ve İladus'tan sağlanmıştır. Yazar bu bilginlerden yaptığı her bir alıntıyı, alıntının ardından parantez içinde bilginin adının baş harflerini yazarak göstermiştir. Ayet ve hadislerle dış görünümden ahlak hakkında bilgi edinilebileceği düşünceyi desteklenmiştir. Yazara göre nasıl ki bir hayvanın hızı, yavaşlığı gibi özellikleri görünümünden elde edilen bulgularla belirlenebiliyorsa insan için de benzer durum söz konusudur. Fakirlikten veya korkudan dolayı bastırılan özellikler insanda mevcut ve eninde sonunda açığa çıkmaya müsaittir. Tüm bunların yanında yazar kişinin ahlakının beraber bulunduğu kimseler dolayısıyla da şekillenebileceğini söyler. Verdiği bu bilgilerden sonra, esere ırkların ve hayvanların özelliklerini ekleyerek bir zeyl yaptığını ve kitabın adını "Kıyafetnâme" koyduğunu belirtir.

Kıyafetnâme yirmi altı bap üzerine kurulmuştur. Yukarıda belirtildiği gibi alıntı yapılan bilginin adı, verilen malumatın ardından parantez içinde verilmiştir. Bundan başka mütercim Abdürrezzak Kaşanî'nin Farsça Kıyafetnâme'sinden de yararlandığını fakat ondan yaptığı alıntıları özel olarak belirtmediğini ifade eder.

² Abdülkadir Erkal'ın "Kıyafetnâmeler Üzerine" adlı makalesinde mütercimın adı muhtemelen maddi bir hata sonucu Salim Sadi olarak verilmişse de aslında Salim Sıdkı'dır. Bknz. : ERKAL, Abdülkadir (1999) Kıyafetnâmeler Üzerine, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, s.: 13, syf: 220, Erzurum.

KIYAFETNÂMELERİN SÖYLEDİĞİ

Kadim tıbbın alt dallarından biri olarak kabul edilen kıyafet ilminin temelleri 18. yüzyıla kadar Osmanlı'da geçerli olan ve belirli salgılar üzerine temellenen Galenci tıp anlayışına dayanır. Bu anlayışa göre vücudun salgısal yapısı insanın biyolojik fonksiyonlarını etkilemenin yanında ahlakî ve psikolojik fonksiyonlarını da etkiler. (TOKAÇ, 2014- 2015: 96) Dolayısıyla kişinin dış görünümünden yola çıkılarak karakteri hakkında bilgi edinilebilir. (ZE'Vİ, 2008: 38)

Bedr-i Dilşâd'ın, Kabusnâme'nin bir tercümesi olan Murâdnâme'sinin kırkncı bölümü Türk Edebiyatında kıyafetnâme türünün şu an için bilinen en eski örneğini teşkil etmektedir. Adem Ceyhan'ın üzerine bir doktora tezi yazdığı eserde söz konusu bölüm "firâset" ilminin tanıtımıyla başlar, ardından şair saraya alınacak genç erkek hizmetçi veya küçük cariye'nin sırlarına, hüner ve ayıplarına dair, kendi bilgi, tecrübe ve zevkine göre çeşitli tavsiyelerde bulunur. (Ceyhan, 1994: 88) Eser bu yönüyle kıyafetnâmelerin o dönem için ifade ettiği anlamı da gözler önüne serer. Klasik dönemde bu metinler asker, köle- cariye alımlarında özellikle cinsel göstergeler üzerinden oluşturulmuş işlevsel bir kimliğe sahiptir. Bunun yanı sıra dostu düşmanı tanıtmak; ticarete, resmi işlerde, sosyal hayatta kişilere kolaylık sağlamak; kişinin kusurlarının ve zaaflarının farkına varmasına aracı olmak gibi sebepler kıyafetnâmelerin yazılma amaçları arasında sayılmıştır.

Kıyafetnâmelerde klasik Türk edebiyatı metinleri içinde oldukça ütöpik şekilde tasvir edilen insan vücudunun gerçeğe indirgenmiş halini görme imkanı buluruz. Bu metinlerde servi boylu, kıl belli, ok kirpikli, yay kaşlı, yılan saçlı kimse yoktur. Örneğin servi gibi çok uzun boya sahip olmak edebi metinlerdeki bakışın aksine hoş sayılmaz. Orta boylu, küçük başlı, yassı ve yuvarlak yüzlü, siyah ya da kumral saçlı, siyah gözlü, siyah yay kaşlı, sık kirpikli, küçük elli, uzun ve yumuşak parmaklı, yumuşak etli olmak kıyafetnâmelerin geneline göre Osmanlı toplumunda makbul niteliklerdir (ERKAL, 1999: 222). Çok büyük ya da çok küçük olmak hiçbir uzuv için iyi nitelik gösterici olarak sayılmamıştır. Körlük, çolaklık, topallık, gibi bedensel sakatlıklar, ya da saç ve göz rengi bakımından alışılmışın, görülmüşün dışında kalanlar olumsuzlanmıştır. (MENGİ, 1977: 299)

ORTA HALLİLİĞE GÜZELLEME

Metinlerin geneline bakıldığında fiziksel görünümde itidalin öne çıkarıldığı görülür. İtidalden kastın örneğin boy için rakamsal olarak neye karşılık geldiğini elimizdeki verilerle bugün için bilemiyoruz. Fakat "itidal" düşüncesinin kökenleri üzerinde durmakta fayda olduğu kanısındayız. C. G. Jung erkek doğasında "anima" adını verdiği kadınsal güdüler, kadın doğasında ise "animus" olarak adlandırdığı erkeksi özellikler olduğunu belirtir.³ Anima ve animus bilinç dışının insanın ulaşabileceği bir bütünlüğe asla dahil edilemeyecek olan unsurlardır (Jung, 2005: 109). Kadın içindeki animus ile erkeğe anima ile mücadele eder ve nihai olarak denge hedeflenir. Bu iki olgu birbirleriyle çelişir gibi gözükse de birbirleri içinde var olmaktadır. Dişilik ve erilliğin ilkel toplumlarda ve arkaik dinlerde de karşımıza çıkan birbirini tamamlayıcı özelliğine olasılıkla hem dünyayı düzenlemek hem de yaratılışın ve düzenli aralıklarla yenilenmenin gizemini açıklamak için başvurulmuştur

³ Jung, Carl Gustav (2005) Dört Arketip, İstanbul: Metis Yayınları, s. 56.

(Eliade, 2003: 35). Aynı fikre İslam düşüncesinde de rastlanır ve kadının erkeğe, erkeğin kadına benzemesi olumsuzlanır. Konu ile ilgili bazı hadisler şöyledir:

"Resûlullah (s.a.v.), kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lânet etti." (Buhârî, Libâs 62. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 28; Tirmizî, Edeb 24; İbni Mâce, Nikâh 22)

"Resûlullah (s.a.v.), kadınlara benzemeye çalışan erkeklere ve erkeklere benzemeye çalışan kadınlara lânet etti." (Buhari, Libâs 61)

"Resûlullah (s.a.v.), kadın gibi giyinen erkeğe, erkek gibi giyinen kadına lânet etti." (Ebû Dâvûd, Libas 28; bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, 2/325)

Denilebilir ki itidal fikrinin biliçdışı temelleri, Müslüman toplumlarda din vasıtasıyla perçinlenmiş ve fizyolojik özelliklerden psikolojik çıkarımlar yapılan bu tür metinlerde somutlaşmıştır. Dımaşkî'nin kıyafetnâmesinde bu fikrin izleri görülebilir.

DİMAŞKÎ'NİN KIYAFETNÂMESİNDE BEDENİ ANLAMAK

Eseri oluşturan yirmi altı bap şu şekilde sıralanmıştır: baş, saç, yüz, alın, kaş, göz, kulak, burun, ağız dudak ve dişler, yanak ve sakal, boyun, omuz, pazı dirsek ve bilek, el parmak ve tırnak, göğüs ve karın, sırt, but ve kalça, diz baldır ve ayak parmakları, boy ve yürüyüş, ses ve gülüş, avuç içi, benler, parmaklar, ömür uzunluğu, yedi ırk, hayvanlar kuşlar vahşi canlılar ve böcekler.

Yazar metnin başında kimsenin ahlak bakımından bir diğerine benzemediğini belirtir. Safravî, sevdavî, demevî ve balgamî olmak üzere vücuttaki dört ana salgı maddesinin mizacı şekillendirmesinden söz eder. Mizacı safravî ve sevdavî olanlar kısa boylu, zayıf vücutlu, cesaretli, hayalperest, konuşmayı seven, öfkeli, yaratılışı oranlı olmayıp iri veya ufak olurken mizacı demevî veya balgamî olanlar uzun boylu, iri, mutedil tabiatlı, olgun, sözüne güvenilir, sabırlı, sakin, tedbirli, vücudu oranlı ve güzel olarak tasvir edilmiştir. Yazara göre nasıl bir hayvan alınırken dış görünüşünden sağlıklı olup olmadığı anlaşılabilir. Kişinin ahlakı görünümünden anlaşılabilir. Hatta vücudunda bir uzvu insan dışında bir varlığa benzeyen kimseler için o nesne benzetmelik olarak kullanılır. Örneğin yüzü aslana benzeyen insan cesaretli ve sevilir kimse iken koyuna benzeyen sakin ve gafil olur. Vücut Tanrı tarafından her insan için özel yaratılmış bir nev-i kıyafettir. Zaman içinde çeşitli tecrübeler vücudun birtakım ruhi durum belirtirlerini hâiz olduğunu göstermiş ve bunlar bilginler tarafından açıklanmıştır. Mütercim, Dımaşkî'den aktardığı bu bilgilerin ardından esere, orijinalinde bulunmayan, insan dışı varlıkların ve diğer ırkların kıyafetlerinden bahseden iki bölüm daha eklediğini, Kaşan'ın Farsça kıyafetnâmesinden bazı çeviriler yaparak metne ilave ettiğini ve böylece bir zeyl oluşturduğunu, adını da

“Kıyafetnâme” koyduğunu belirtir. Kıyafetnâme, baş ile başlar. Uzuvarın sıralanması kıyafetnâme türünde yazılan diğer eserlerde olduğu gibi baştan ayağa doğru yapılmıştır. Baş bölgesi için oldukça ayrıntılı bilgiler verilmiş, en çok uzuv; baş, saç, yüz, alın, kaş, göz, kulak, burun, ağız dudak ve dişler, yanak ve sakal olmak üzere bu bölgede sayılmıştır. Uzuvarlar haricinde yürüyüş, ses, gülüş ve vücuttaki benlerden ayrı başlıklar altında bahsedilmiştir. Kıyafetnâme'nin yirmi ikinci bölümü el falına ayrılmıştır. Yazar eski bilginlere göre avuç içindeki çizgilerin belirli anlamları olduğunu belirtir. Bu bölümde avuç içindeki çizgileri gösteren on adet şekil ve onların açıklamaları verilmiştir. Bunların yanında yine elin şekline bağlı olarak ayrı bir bölümde ömür uzunluğu üzerinde durulmuş; yedi ırk, hayvanlar, kuşlar, vahşi canlılar ve böceklerden ilerleyen kısımlarda söz edilmiştir.

Dımaşki'nin kıyafetnâmesi bahsettiği uzuvarlar için ayrıntılı tasvirler iğereren bir kıyafetnâmedir. Yazarın ayrıntı verme çabası bize türün işlevselliğini hatırlatmaktadır. Örneğin kaş maddesi için şu ifadeler kullanılmıştır:

“kaşı kara ve düz çekilmiş ve iki tarafından kılları ve burnından (7b-2) dayalı kulağından alçağ ve gözünü üstüne düşmüş ve saçınıñ (7b-3) yatımı gözi üstüne olup uzunluğ ve kışalığda mu'tedil ve (7b-4) nihâyeti ince (7b-5)”

“kařınıñ saçı çok ve ârj ve uzun olup tâ řad'ına vâşil (7b-6) olan (7b-7)”

“kařınıñ (7b-7) ortasında bir küře olup ol küşenin bir ucu ya'nj aşağısı (7b-8) kemer gibi egilmiş olan (7b-9)”

“kaşı (7b-9) ve dal şeklinde kışa olan (7b-10)”

“kaşı toğru olup birbirine kavuşmuş (7b-11) olmazsa (7b-12)”

“kaşı çatık olan (7b-12)”

“kaşı çatık ve uzun olup (7b-13) tâ şad'ına yetmiş olan (7b-14)”

“kaşı gözünü üzerine degirmi olarak (7b-15) ziyâde maķviř olan (7b-16)”

“kaşı gözünü (7b-16) kapağı üzerine gelmiş olan (7b-17)”

“kaşı söylediği vaķt hareket ederek biri aşağı (7b-18) ve biri yukarı ve birinde nazar êtdiđi vaķit segirir olan (7b-19)”

“kaşı alnından yukarı ve burnından (8a-3) yaña uçları alnında durulmuş olan (8a-4)”

“kaşı alnından (8a-4) yukarı çekilmiş ve kulağından yukarı 'akreb kuyruğı gibi (8a-5) eğilmiş olan (8a-6)”

“kařınıñ (8a-6) burnından yanı kılı ve yüksek olup kulağından tarafından alçağ (8a-7) olan (8a-8)”

“kaşı ince ve kılı az (8a-9) ve yumşak olan (8a-10)”

Avaz ve gülmek maddesi içinde de ayrıntılı tarifler yapılmıştır:

“âvâzi gökçek ve yumşak olan laţıfı'n- nefis ve az 'akıllu (19a-12) olur (19a-13)”

“âvâzi at âvâzına müşâbih olan kuvvetlü ve ikdâmlu olur (19a-14)”

“âvâzi kuř âvâzına benzeyen o kuřuñ şıfâtınca olur (19a-15)”

“âvâzi (19a-15) tuţuk olup geñizlerinden söyleyen yaramaz hulklı ve mekkâr ve hılebâz (19a-16) ve aldayıcı olur (19a-17)”

“âvâzi gâyet 'âlî olan ziyâde şehvetlü ve kuvvetlü (19a-17) olur (19a-18)”

“söylerken ağızından tükruk aķar ve çağırdığı vakıt öksürük (19a-18) tutar olan yaramaz şabı'atlu ve şabısü'n- nefis olur (19a-19)”

“gözleri yumulan mekkâr olur (19b-1)”

“gülerken ağızından (19b-1) şu aķan câhil ve mütekebbir olur (19b-2)”

“güldiğı vakıt elin eline uran (19b-2) za'ıfı'l- 'akıl ve paşıl ve şaşüd olur (19b-3)”

“güldiğı vakıt (19b-3) şaykırarak gülen câhil olur (19b-4)”

“güldiğı vakıt uğunmak (19b-4) isteyen kişi nâkışı'l- 'akıl olur (19b-5)”

Güzelliğın veya makbul sayılmanın en önemli şartı olarak itidal görölür. Fakat bunun için tek tip bir görünüm düşünölmez. Örneğın göz maddesinde yalnızca bir biçim değıl birçok biçim makbul olarak kabul edilmiştir:

“gözi cüssede mutavassış ve dâ'iresinde olan (8a-13) kemigiñ içi tamâm tolmuş ağı ve şarası âyet şaşığ ve ağından (8a-14) şarası ilerü çıkmış ve şarasında noķtalar olmayup berrâk (8a-15) ve alt şapağıyla üst şapağı berâber ve şamarsız ve ne etlü ve ne arık (8a-16) ve ne küçük olmayarak ve kış'ası ve şareketi ve birbirine muvâfaķatı (8a-17) řapaķları altından sürmeli ve kış'ası bādâmî ve celâli ve řayr-ı (8a-18) müte'ammik olan muşavvelü'l- 'ömr ve řab'ı gökçek ve 'aklı kâmil (8a-19) ve mürüvvetlü ve şayrı çok ve zekî ve cemî' 'âleme řüsn-i hulķ ile mevşüf (8b-1) olur güzel kıyâfeti aķkâmı bi-eyyi hâlin şaşığ çıkar (8b-2)”

“gözi (9a-9) şarası ağından çok olup ammâ řâfi olan şersiz olur (9a-10) ve emiñ olup hıyâneti olmaz (9a-11)”

“gözi koyun gözi gibi olan şersiz ve cehilsiz olur (10b-3)”

“göziniñ üst şapağı yıķılı olan 'ilmi ve fi'li şayrı (10b-16) sevice ve nefsi yumşak olup 'akıl olur (10b-17)”

“göziniñ (10b-17) üst şapağı yumşak olan fehimli ve 'aklı kâmil olur (10b-18)”

“göziniñ ağı altun rengine mâ'il olan (10b-19) ikdâmlu ve cür'etlü olur (11a-1)”

“gözleri Őehlâ ve Őehlâsı hafif (11a-11) yâ ‘uqqab veyâ arslan gözine müşâbih ve kirpikleri kara olup (11a-12) vaz’iyyetinde küçük olanıñ ‘aklı ve ‘ilmi ve fehmi ziyâde olur (11a-13) ve fi’li hayr ve hulkı gökçek ve Őeci’ ve gülmeği sevici olur (11a-14)”

Aynı duruma sakal maddesinden de örnekler verilebilir:

“Őakalı müdevver ve açık seyrek olmayup (14b-11) tamâm bitmiş olan gökçek ve fehmi tiz olur (14b-12)”

“Őakalı (14b-12) murabba’ ve tağınık olan ‘âkil ve halka menfa’atli olur (14b-13)”

“Őakalı (14b-13) kılları seyrek olan fehmi ziyâde ve kitâbeti ve naqşı ve Ői’ri (14b-14) sevici olur (14b-15)”

“Őakalı (14b-17) kanat gibi bitmiş olan fehimlü ve cür’etlü olur (14b-18)”

Kıyafetnâmelerde sakatlıklar ve dış organlarda görülen anormallikler ya da toplumumuzun alışageldiği tipin dışında kalan tipler mizaç ve karakter bozukluklarına sahip olarak görülmüştür (Mengi, 1977: 304). Bu düşünce Dımaşki’de de yerini almıştır:

“gözi za’ifü’l-başar olup pek yakında olmayan Őeyi (9a-2) görememek üzere olanıñ tab’ı habiş ve niyyeti yaramaz ve yalancı (9a-3) ve hariş ve hulkı yaramaz olur (9a-4)”

“parmağlarından ziyâde parmağları olan yaramaz hulklı (17a-2) nefsi tar ve ‘aklı za’if ve muştaribü’l- hâl olur (17a-3)”

“ayađınıñ parmağları artık (18b-16) olan tiz nefislü ve muştaribü’l- hâl olur (18b-17)”

Dış görünümdeki anormallikler arasında yalnızca Şehlalıktan olumlu bir gösterge olarak bahsedilmiştir:

“gözleri Őehlâ ve Őehlâsı hafif (11a-11) yâ ‘uqqab veyâ arslan gözine müşâbih ve kirpikleri kara olup (11a-12) vaz’iyyetinde küçük olanıñ ‘aklı ve ‘ilmi ve fehmi ziyâde olur (11a-13) ve fi’li hayr ve hulkı gökçek ve Őeci’ ve gülmeği sevici olur (11a-14)”

Bilinen bir hastalıktan kaynaklanan görünüm kusurları olumsuzlamaların dışında tutulmuştur:

“burnunuñ kabzası ‘illetsiz Őiřkin olan ğaližü’-t-tabi’ ve halka (12b-7) zulüm ve cevri sevici olur (12b-8)”

“burnunuñ delikleri büyük (12b-8) olan ve ‘illetsizce iki tarafa Őiřliđi dağı olur ise serjü’l-ğazab (12b-9) ve mütekebbir ve lüffâf ve intikâm alıcı olur (12b-10)”

“dirseği sivri olup kemige igne gibi ‘illetsiz çıkmış olan fâsid ve ta’atsiz (16a-11)

ve yaramaz olur (16a-12)”

“eger bir kiřiniñ eli ‘illetsiz ditrer olursa Őâhibiniñ fikri (16b-18) fâsid ve ‘aklı za’if ve mizâcı yaramaz olur (16b-19)”

“göziyle kađanıñ aralığı ve çevre yanı (11a-18) marazsız Őiřmiře müşâbeheti ve göziniñ içine akar (11a-19) nesne olup ve kedi gözi gibi içinde parlarçasına ve müteharrik (11b-1) ‘âlâmetde olduğı hâlde Şâhibi eşerrü’n-nâs

ve ĥabıřü'n-nefis (11b-2) ve kâfirü't-tabı' ve fikri fâşid ve ĥayâsı mekr ü ĥıle olur ve bu nev' (11b-3) gözlü kişiden ġâyet ĥazer oluna (11b-4)"

Kimi durumlarda dış görünümün veya mensup olunan milliyetin kişiye sağladığı özellikler arasında hem olumlu hem olumsuz nitelikler sayılmıştır:

"ehl-i bedehşân zekı ve faıın ve kuvvetlü ve öğülmegi (22a-1) sevice ve şan dökici olurlar ve dağı ehl-i sâz ve süflı ve ehl-i ma'rifet (22a-2) ve ġâyet güzel ammâ pağıl olurlar (22a-3)"

"ehl-i çın ĥafıřü'l- 'ağıl ve mekkâr (22a-6) ve ĥasüd ve zekı ĥikâyetler ve şan'atlar te'lif ederler ġaddâr ve münâfık (22a-7) ve pağıl olurlar ehl-i ĥaıâ ve ĥâ'in olurlar ammâ vefâları ziyâde (22a-8) ve mu'âmeleleri gökçek ve ġamları az ve dâ'im şâd olurlar (22a-9)"

"bir kiřiniñ şaçı şarı ve dikine şursa řâĥibiniñ fehmi yaramaz (5a-19) ve faıaı şecı' olur (5b-1)"

"yalıñız omuzunda olup sâ'ir (5b-16) yerlerinde kıl olmayan şecı' ammâ ġâfil olur (5b-17)"

"gözi câmıd (9a-16) olup müteĥarrik olmayan ve himmetli ve fikirli ve ġamlı ve dağı mekkâr (9a-17) olur (9a-18)"

"dişleri az ve uzun ve büyük ve berk olan kuvvetlü ve şecâ'atlü (13b-15) ve yalancı olur (13b-16)"

Bazı organlar ve görünüm unsurları için ideal ölçüler belirtilmemiştir. Bunlar arasında sayılabilecek olan dirsek ve yürüyüş maddeleri şöyledir:

"dirseği sivri olup kemigi igne gibi 'illetsiz çıkmış olan fâşid ve řa'atsiz (16a-11) ve yaramaz olur dirseginiñ derisi ayrı olan ĥulkı yaramaz (16a-12) ve ġammâz olur (ř.) dirseği kışa ve etlü olan bedenine dağı (16a-13) ġayrı-muvâfık olursa řar ve 'ağlı za'ıf ve niyyeti şerre olur (16a-14)"

"yürüyüşü serĥoř gibi olan mütekebbir ve müteaccüb ve muĥannit (19a-7) olur (') ĥııvesin tız tız atup ve sür'atle yürıyen yaramaz (19a-8) himmetlü ve işinde 'acele edici olur yürür iken bir elin sallayan (19a-9) mu'accib ve mütekebbir ve şecı' ve dağı ġâfil olur (19a-10)"

SONUÇ

Kıyafetnâme yazımı Türk edebiyatında bir gelenek olmakla birlikte bu türün temelini oluşturan “kıyafet ilmi” kadim tıbbın alt dallarından birini oluşturur. Bugünkü bakışımızla eğlenceli birer fal metni olan kıyafetnâmeler dönemin toplumu için daha çok işlevsel özellikler taşıyordu. Osmanlı Ortadoğusunda köle, cariyeye, yeniçeri alımlarında görevlendirilecek memurların seçiminde kıyafetnâmelerden yararlanıldığı bilinmekteydi. Bu çalışmada kıyafetnâme türünün Arap edebiyatındaki örneklerinden biri olan Kitâbü'l- Ādâb ve's- Siyâset fi 'İlmi'n-Nâzari ve'l- Firâset'in Salim Sıdkı Silistrevî tarafından yapılan tercümesi incelendi ve şu sonuçlara varıldı:

Dımaşkı'nın kıyafetnâmesi türün işlevsel kullanımını öne çıkaracak biçimde bahsettiği uzuvlar için ayrıntılı tasvirler içermektedir.

Güzelliğın veya makbul sayılmanın en önemli şartı olarak tüm diğere kıyafetnâmelerde olduğu gibi itidal görülür. Fakat bunun için tek tip bir görünüm düşünülmez. Birden fazla özellik güzelliğe delalet edebilir.

Toplumda var olan, insan vücudundaki anormallikleri, sakatlıkları mizaç bozukluğuna işaret olarak görme eğilimi bu kıyafetnâmede de görülür. Dış görünümdeki anormallikler arasında yalnızca şehlalıktan olumlu bir gösterge olarak bahsedilmiştir.

Bilinen bir hastalıktan kaynaklanan görünüm kusurları olumsuzlamaların dışında tutulmuştur.

Kimi durumlarda dış görünümün veya mensup olunan milliyetin kişiye sağladığı özellikler arasında hem olumlu hem olumsuz nitelikler sayılmıştır.

Dirsek ve yürüyüş maddeleri için ideal ölçüler belirtilmemiştir.

İNCELENEN METNİN ÇEVİRİYAZIMINDA İZLENEN YOL

Metin kurulurken eserin İSAM Kütüphanesi'nde 178789 yer numarasıyla kayıtlı nüshası kullanıldı. Çeviri yazıda eserde tespit edilen, üzerinde daha önce de durulmuş olan⁴ dilbilgisel hususiyetlerin yansıtılması amaçlandı. Örneğin aslı Farsça olan "cimri" anlamındaki "baħıl" kelimesi metinde başında "p" ile yazılmış ve bu durum transkripsiyona aksettirilmiştir. Bunun haricinde Türkçe kelimeler ve eklerde "c" yerine "ç", "p" yerine "b" kullanımları Latin alfabesiyle oluşturulan metinde, eserdeki gibidir. Yazarın muhtemelen okuduğu gibi yazdığı Arapça tek heceli kelimeler; akl, nakl, fehm gibi, yazarın harekelendirdiği şekilde okundu ('aķıl, naķıl, fehim...).

Genel kullanımda ayrı yazılan fakat metin içinde bazı yerlerde birleştirilmiş olan Türkçe sözcüklerin arasında kısa çizgi (-) konuldu. Okunamayan yerler parantez içinde boşluk () ile belirtildi. Eserde parantez içinde verilen, kişi adlarına yapılan atıflar olduğu gibi metne alındı.

⁴ GÜNEŐ, Bahadır (2015) Arapçadan Türkçeye Tercüme Edilen Bir Kıyafetnâme Metni Üzerine, Turkish Studies, Volume 10/8, Spring, p. 1250- 1274.

METİN

[1b] (1) kıyâfet- nâme (2)bi-smi'llahi'r- rahmâni'r-rahîm (3) hâmd ü řenâ-yı lâ-yuĥşâ ol bâkî ve lâ-yezâl olan vâcibü'l-vücûd (4) ĥazretlerine ki ecsâm-ı insânı yed-i kudretiyle kırk şabâĥ taĥmîz (5)eyleyüp zuhûra getürmüş olduğı ĥammezet tıynetü âdeme erba'îne şabâĥen (6) ve řenâ'en bâ esâs⁵ ĥadiř-i kudsiyi ve 'alleme âdeme'l-esmâ'e⁶ kelâm-ı (7) kerâmât-'ilâmi vechile ervâĥ-ı benî âdemi ta'lîm-i 'ulûm-ı evvelîn-i âĥirîn ile (8) terbiye ve 'âlem-i ecsâmdan 'âlem-i bâtına müste'id meřî'et buyurup (9) ve lekâd kerramnâ benî âdem⁷ emriyle tebşîr ve fırka-i zümre-i muĥammediyye (10) cümlesinden 'âlem-i ekvânı tezyîn buyurduğı küntüm ĥayra ümmetin (11) uĥricet li'n-nâs⁸ delil-i celîliyle müşbet ve mu'ayyen bulunmuş ve şalavât ü (12) selâm ba'du mâ- fı- ĥalki'llah ol efzâl-i kâ'inât ve ekmel-i maĥlûkât ĥazretlerine (13) iřbu külliyyât-ı mevcûdât cenâb-ı 'ulyâsı mecelle-i ĥalk olduğı (14) lev-lâke lev-lâke lemâ ĥalaktü'l- eflâke⁹ fermân-ı bahirü'l-'unvânı ve ümmet-i (15) merĥûmesinin ümem-i enbiyâ-i sâlifeden mükerrem olduğı [2a] (1) ve ce'aleküm ĥalâ'ife fi'l-arzi¹⁰ leff-i 'uluvv-i şânı ve zât-ı 'ulyâ (2) derecât-ı cenâbü risâlet penâĥları řerî'at-i ġarrâsı ile mařĥar-ı (3) 'ilm-i ledünn oldukları ve emr-i ĥakîķisi (4) beyânı ile müdellel ve şalavât ü selâm-ı bî-kıyâs âl-i ařĥâb-ı ĥazretine ki (5) ařĥâbî ke'n-nücümü bi-eyyihim iķtedeytüm ihtedeytüm¹¹ ta'zîmiyle maşnûn (6) buyurulmuş ammâ ba'd lisân-ı 'arabîden tercüme eylemiş olduğım iřbu kitâb (7) el-âdâb ve's-siyâset fı 'ilmi'n-nażari ve'l-firâsetin mü'ellifi bulunan meřâĥir-i (8) 'ulemâdan ferîdü'l-'asrî olan ebî 'abdillah bin muĥammed bin şâlibü'l-enşârî (9) ed-dımařķî ĥazretleri ĥicret-i nebeviyyenin yedi yüz elli tarihinde cem'ile řerĥ (10) ve taĥrîr êtmîř ve delâ'il-i vâziĥa ile her řaĥsın 'alâmât-ı şîfâtından (11) aĥlâķı ma'lûm olacağını zâbt ve beyân buyurmuş binâ'en- 'aleyh 'ulemâ-i (12) kirâmdan maşşürî ve muĥammed râzi ve imâm idriş řâfi'î rahmetu'llahi 'aleyh (13) ĥazretleri ve ĥükemâ-i zü-fününden eflâṭun ve iladusuĥ daĥı (14) keşfi ve istidrâci ile kesb ve itlâ' êtmîř oldukları ma'lûmât- (15) larından 'ibâret olup delâ'il-i meřrûĥa-i mezkûrdan inne fı zâlike (16) le-âyâtin li'l-mü'minîn¹² ve ta'rifuhum bi-sjmâhum¹³ âyât-ı kerîmesi (17) ve eĥâdiř-i nebeviyyeden ittekü firâsete'l-mü'minîne yenzuru bi-nürü'llah¹⁴ (18) ve kezâlik inna'llahe cemîlün yuĥibbü'l-cemâl¹⁵ ve kezâlik el-emânetü (19) ve'l-kerâmetü fı tûli ümmeti ve'l-ĥâvetü ve's-řecâ'atü fı vâsiți [2b] (1) ümmeti veşekü min řîġâri ümmeti¹⁶ eĥâdiř-i şerîfleri olmağıla cümleliġ (2) ma'lûmıdır ki ĥiĥbir kimesnenün aĥlâķı yekdiġerine muvâfîķ (3) ve muřâbîķ olmayup ekşeri uzun boylu olan kimesne ĥilm ve ĥayr (4) ve sükûnet řâĥibi olup ve kışa boylu olanlar daĥı muştaribü' (5) l-aĥvâl ve řerî'ü'l- ĥareke ve ġazüb olur ve ba'zi kimesnede daĥı (6) aĥlâķ bilâ-iĥtiyâriyye bulunmağıla her řaĥsın ĥilķatinde olan (7) muĥâlefetinin muķtezâsı ya fi'len veya

⁵ "Ādem'in çamurunu kırk sabah ellerimle yağurdum." (Irakî, Tahrîcü Ehâdisi'l- İhyâ), (y.y.), (t.y.), IV, 128.

⁶ "Adem'e bütün isimlerini öğretti." (Kuran, 2: 31)

⁷ "Andolsun, biz insanoğlunu şereflî kıldık." (Kuran, 17: 70)

⁸ "Siz insanlar içinde ortaya çıkarılan (...) ĥayırlı bir ümetsiniz." (Kuran, 3: 110)

⁹ "Sen olmasaydın, gerçekten sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım." (Aclûnî (1162/ 1652))

¹⁰ "O, sizi yeryüzünde halife kılandır." (Kuran, 35: 39)

¹¹ "Ashabım yıldızlar gibidir, ĥangisine tâbî olsanız/uysanız hidayete erersiniz." (Beyĥakî, El- Medhal, 164)

¹² "Şüphesiz bunda inananlar için bir ayet vardır." (Kuran, 15: 77)

¹³ "Sen onları yüzünden tanırısın." (Kuran, 2: 273)

¹⁴ "Müminin firâsetinden korkunuz, zira o Allah'ın nuruyla bakar." (Tirmizî, Tefsîrü'l- Kur'an, 15)

¹⁵ "Allah güzeldir, güzel olanı sever." (ĥakim, Müstedrek, I/26.)

¹⁶ "Emanet ve keramet ümmetimin uzunlarında, cesaret ve korku verme ümmetimin orta boylularındadır. Ümmetim içinde kısa boylu olanlarda sakının."

ķavlen aķlakında zuhûra gelür (8) meşelâ bir kişinin mizâcî şafravjı veyâķud sevdâvî olur ise (9) anış boyı kısa ve vücudı za'if olageldiğine mebnî iřbu ķulķından (10) bulunan řec'î ve cür'etlü ĥayâl ve zıkrî ve ĥazabı ziyâde ve ĥilķati (11) tenâsüb üzere olmayup ķařır ve şağır olur ve dağı mizâcî (12) demevî veya balĥamî olan kimesneniň boyı uzun ve cismi vâsî' (13) ve řab'atı mu'tedil ve 'aķlı kâmil ve emjî ve şâbir ve ĥâřî'i ve umûru (14) dünyâca müdebbir ve ĥilķati mütenâsibü'l-a'zâ ve aĥsen-i takvîm üzere (15) olur 'avâm-ı nâşın dağı iřbu 'alâyim-i ĥulķiyye aĥkâmından bi't-tecrübe (16) zâbt ve ma'lûmâtları olup meselâ ĥayvânâtdan bir eseb veya ister (17) veya bir deveniň iştirâsında bu esebiň fülân yeri maķbûl veya (18) nâ-maķbûl deyü ĥayvân-ı mezbûruň yavaşlığı ve yörüklüği ve řab'at-ı (19) sâ'iresi kıyâfetde görülen 'alâmet-i ĥilķati iķtizâsınca [3a] (1) ĥaber vérilür bu cihetle insânıň dağı aĥkâm-ı aĥlâkı şuver-i mevcûda (2) göre ĥükm olunmaķda olup ve ĥattâ bir insânın bir yerinde cemâdâtda (3) bulunur bir eřer görölür ise ol âdem elbette ol ĥayvânın (4) ĥuyuyla söylenür şimâsında arslana müřâbeĥeti olan (5) kimesneniň elbette řec'î ve meĥîb olduğı ve şeklinde ķoyuna beňzer (6) yeri olan eřĥâs dağı ĥaķıķatü't-řabi' ve ĥilmiyyetlü ve ĥâfil olduğı (7) görilegelmişdir ařĥâb-ı şarıkât ü ĥaķıķat 'ulûm-ı mükâşife (8) ve 'aķl-ı şâfiye ile 'âlim ķudsıyyete nazar êdüp herkesin ma'rifetu'llahda (9) tecellî nûrıyla zuhûra geldiği ve her řaĥřın bir nev'-i kıyâfeti olup (10) ol kıyâfetin ehline tekâşâş olduğını ĥaber vérmişlerdir (11) ve dediklerinde ařlâ ĥařâları olmadığı cümleñiň ma'lûmu ve müsellemdir (12) ve kezâlik ehl-i kelimât ve muĥarrer târiĥ-i rivâyât olan zevât (13) her řaĥşı muttasıf olduğı şifât üzere vařf-ı beyân êtdikleri (14) misillü vâlid ve veledce iki birâderin birini diğerine terciĥ veyâķud (15) fark-ı ta'rif maķâmında bunun fülân yeri şöyledir aĥlâķının (16) böyle olmaķlıđı iķtizâ êder deyü söylerler ve fi'l-vâķi tebeyyüne (17) mezkur ekşeri řaĥiĥ ĥıķar iřbu kitâba her şâlde řarf-ı (18) nazar-ı diķķat olunduķda ma'lûmâtı maşlûba ĥâřıl olacağı (19) bi-iřtibâĥdır fe-ammâ ki ba'zi kimesneye yâ faķrı veyâ ĥavfı [3b] (1) mâni' olarak aĥlâķ-ı ĥamîde ile muttasıf şüretde bulunduğı ĥanımet (2) ve mesrûret üzere iken güzel bir aĥlâķa müdâvim olduğı ĥâlde (3) faķr ve zârürete uğrar ise ol-vaķt izĥâr-ı şekâvet ü ĥıyânete (4) mecbûr olduğı görölmekile iřbu kitâbda meştûr ve muĥarer olan (5) aķvâl-i mevcûde řaĥiĥ olup diķķatle görülen 'alâmetiň aĥkâmı (6) bi-eyyi ĥâlin zuhûra gelür ve tebdil-i aĥlâķ i'tikâdın dağı sebebiyyet (7) vérdiđi var- idi nitekim ba'zi kimesneler kırâ'at ve tesbîĥ ve neşâyih (8) istimâ' ile dağı řalâĥ-ı ĥâle nâ'il olur ve aĥlâķa ictihâsı (9) olanlardan marâz-ı 'ařķ-ı mecâza veyâķud bir vesvese-i hevel-nâke (10) uğrayanlardan ba'zisiniň sû-i ĥâle giriftâr olduķları dağı (11) görölmüşdür ve dağı insân görüşdüği ve refâķat eylediği eĥibbâ (12) ve aķrânıñ aĥlâķına meyyâl olageldiğin cihetle maĥûf- meşreb (13) bir adamıň řec'î'ü'l- fişrat bir kimesneye refâķatle řecâ'at üzere (14) olduğı vardır ehl-i başıret olan zevâtdan mütemennâdır ki (15) sâlifü'l- beyân aĥvâli ve esbâba bi- tamâmiĥâ diķķatle mazbûtî olan kıyâfet (16) ve 'alâmâtı bu kıyâs üzere te'vîl ve istiĥrâc eyleye ma'amâfiĥ (17) her bilâdiň arağı bir ĥunâ müste'id-i terbiye-i řab'at olduğı (18) ve ĥayvânâtda mevcûd olan âsar-ı řab'at zuhûru'l- fi'l bulunduğı (19) cihetle zeyl-i kitâbda bilâdı ve envâ'-ı cemâdâtiň řive-i ĥâřřa [4a] (1)ve ĥuřuřları-da zıkr ve beyân olunarak ve nâm-ı kitâba kıyâfet-nâme (2) tesmiye ve yigirmi altı bâb üzerine tertib olunarak bâlâda beyân (3) olınan ařĥâb-ı keřf ve idrâkden herķanđısının ķavli mezkûr (4) ise nâmına maĥşuř bir ĥarf vaz'ıla işâret olunmuş meşelâ (5) ķavl-i mezkûr eflaķınıñ ise nûn ĥarfi ve arestatilise ř (6) ve maňřuriyyeye ř ve muĥammed râziye z ve iladusa (7) s ve imâm-ı řâfi'î ĥazretlerine ' ve řeyĥ muĥyi'd'-dîñ (8) 'arabî ĥazretlerine y ĥarfi işâret ve () olan aķvâle (9) h ĥarfi kitâbetle 'abdû'r-rezzâķ ķâřâniye ĥarf ve 'alâmet

(10) yazılmayarak açık birağılıp ol-vechile ağız ve vaz'ı işâret kılınmış (11) ve işbu zâtın fârisî yazmış olduğı kıyâfet-nâmesinden dağı (12) tercüme olunmuşdur ve tertîb-i kitâb yigirmi altı bâb üzerine (13) olup bundan bâb-ı evvel kıyâfet-i re'si beyân eder bâb-ı şânî şaçın (14) bâb-ı şâliş yüzün bâb-ı râbi' alınının bâb-ı hâmis şaçın bâb-ı sâdis (15) gözün bâb-ı sâbi' kulağın bâb-ı şâmin burnunın bâb-ı tâsi' (16) ağızın ve dudağın ve dişlerinin bâb-ı âşir yanağ ve şağal bâb-ı (17) hâdi' âşer boyun bâb-ı şânî' âşer omuzın bâb-ı şâliş-i 'âşer (18) pazu ve dirsek ve bileğin bâb-ı râbi' 'âşer el ve parmak ve tırnak (19) bâb-ı hâmis 'âşer göğüs ve karın bâb-ı sâdis 'âşer zahir

[4b] (1) bâb-ı sâbi'-i 'âşer buğ ve yanı başları ve oturağ yeri bâb-ı şâmin (2) 'âşer diz ve baldır ve ayağ parmakların bâb-ı tâsi'-i 'âşer boy ve yörimek (3) bâb-ı 'ışrın âvâz ve gülmek bâb-ı hâdi' ve 'ışrın avuç içinde (4) olan kıyâfet bâb-ı şânî şânî 'ışrın benler bâb-ı şâliş 'ışrın (5) parmakların kıyâfeti ve tefrikiyyet ciheti bâb-ı râbi' 'ışrın 'ömür uzunluğı (6) ve kışalığının bâb-ı hâmis 'ışrın ağasım-ı seb'a halkının (7) bâb-ı sâdis 'ışrın hayvânâtın ve tuyûr ve hûşun ve haşerât-ı (8) 'arzın kıyâfetleri beyânındadır va'llâhu a'lemu bi'ř-şavab (9) el-bâbü'l- evvel re'sin kıyâfeti beyânındadır (10) baş bedenin şavma'ası olmağıla havâşş-ı hamse-i zâhire ve şifât-ı (11) seb'a-i bâtına başda câmi'dir insânın sâ'ir mağlûkâtdan (12) idrâki ziyâde olarak ma'rûf olduğı bedj'a-i kudretin a'zâ-yı (13) re'sde ekşer-i mevcûd olması iktizâsındandır eğer bir kişinin başı (14) a'zâsına göre olarak ve hem-de müdevver ve toğrı ve şamarları (15) görünmeyüp bir miğdâr ensesine meyli olur ve iki kulağlarının (16) üst yanına çığınca düz olur ise ol- kişinin 'aklı tamâm (17) ve fehmi serj' ve her fikri ve hayâli şavâb ve kuvve-i hâfızası (18) gâlib olur (n. ř. z.) baş bedene muvâfık olmayup (19) küçük olursa şâhibi hafifü'l-'akıl olur (b. ř. z.)

[5a] (1)başı büyük ve müdevver olan 'uluvvü'l- himmet ve fikr-i aşsen ve inkıyâd-ı (2) gâlib ve bedenî şışhat üzere olup gâh kendüsine ğaflet () (3) olur (n. ř.) eđer bir kiřiniñ başı oñüne olursa (4) niyyet-i habiş ve nefsâniyyesi gâlib ve hevâsına tâbi' olur eđer bir kiřiniñ (5) başı başılmış gibi yaşı olursa hırısı gâlib ve 'tikâdi fâsid (6) ve tedbjri muğâlif olur (ř. z.) eđer bir kiřiniñ bařınıñ iki (7) cânibi kulağları zâhırında çığmış yumrı olursa şâhibi haşud (8) ve yaramaz nefisli ve ğıybete mâ'il ve şehvet-perest olur (y. ř.) (9) eđer bir kiřiniñ başı ciheti şelâşeden yumrı olursa şâhibi (10) câhil ve harış ve muğtırâbü'l-hâl olur (n.) eđer bir kiřiniñ (11) başı ardına egri ve ensesi dağı yumrı olursa şâhibi 'âlim (12) ve řab'ı zekj ve hulkı eyü olur (n.) eđer bir kiřiniñ başı ğâyet (13) büyük olup bedeninden zâ'id olursa şâhibi ebleh ve fikri fâsid (14) ve re'yinde mağlûb ve muğtaribü'l-hâl olur va'llâhu a'lemü bi'ř-şavâb (15) el-bâbü'ř-řânî şaçın kıyâfeti beyânındadır (16) eđer bir kiřiniñ şaçı ne çok ne az olmayup kumral ve tiz bitüp (17) ve ğeç bitüp ve kavj ve tolaşık olmayarak çekdikçe uzanur ise (18) řâhibiniñ 'aklı zekj ve evşâfi gökçek ola (n. h. ř.) ve eđer (19) bir kiřiniñ şaçı şarı ve dikine şursa řâhibiniñ fehmi yaramaz

[5b] (1) ve fağat řeçj' olur (n. ř.) eđer bir kiřiniñ şaçı kıvrak (2) olup birbirine tolaşsa şâhibi harış ve hulkı yaramaz ve hırısı (3) gâlib ve fehmi yaramaz olur (n. ř.) eđer bir kiřiniñ şaçı (4) kavj ve kara ve uzun olursa şâhib ağmak ve delü ve ğazablu (5) olur (n. ř.) eđer bir kiřiniñ şaçı yumşak ve ince (6) olup çekdikçe uzanarak kırılrsa şâhibi mu'annid ve mekkâr ve hile (7) olur (n. ř.) eđer bir kiřiniñ şaçı kıızıl ve rengi oda beñzerise (8) řâhibiniñ hulkı řâr ve řabi'atı yaramaz olur (n. ř.) eđer (9) bir kiřiniñ şaçı kettân gibi aklığa mâ'il olursa şâhibi (10) kezzâb ve yaramaz hulklı olur ve şatli sever (ř.) şaçı kıızıl (11) ve kara olanıñ mu'tedilü'l-hâl ve řab'ı kâbil olur boynunda ve omuzunda (12) kılı çok olan ağmak ve cevre mâ'il olur ve eđer arķasında ve alnında (13) ve burnında kılı çok olur ise şâhibi bahâdir ve kutlu olur (14) ve eđer göğsünde ve karında kılı az olanıñ řab'ı laşif (15) ve řeđj olur

baldırlarında ve uyluklarında kılı çok olan kaşırü' (16) l-himmet ve zihni karışık olur yalıñız omuzunda olup sâ'ir (17) yerlerinde kıl olmayan Őecj' ammâ ğâfil olur ve yalıñız boynunda (18) kılı çok olan kıtlu ve cür'etlü olur va'llâhu a'lemü bi'ş-şavâb (19) el-bâbü'ş-şâliş yüzüñ kıyâfeti beyânındadır **[6a]** (1) (h.) yüzi gökçek ve maħbûb ve levni mu'tedil gözleri ve kaşları (2) çehresine muvâfık olup serv-i beşâret görünür olan her nesnede (3) kâmil ve kıabil olur (n.) yüzi degirmi olan Őecj' ve kuvvetlü (4) olur yüzi uzun olan ħabj'ü'n-nıyyet ve mekkâre olur (5) yüzi murabba' olan 'âkil ve 'âfiyet řıĥat üzere olur (n. ř.) (6) yañakları yumrı şışmış gibi olan ebleh ve ğalışü't-tab' ve câhil (7) olur yüzi müşelleş ve iki () sivri olursa řâĥibi ĥâliř (8) ve ikdâmlu ve ĥariř yüzi ince yaşşı gözleri ve burnı güzel olan (9) ğaddâr ve hâlik ve ĥayâl edici ve evcj ve ĥarâmj ve ğöñli kaşâvetde olur (10) (n.) yüzi yaşşı olan kâhil ve paĥil olur yüzi uzun (11) ve dudakları kalın olanıñ tabj'atı ğalış ve fesâda ve 'ıyşa mâ'il (12) olur (ř. z.) yüzi taşrasına çıkık olan ikdâmlı ve yürekli ve (13) zür- meşreb olur yüzi egri olanıñ tab'ı yaramaz ve ĥulķı çirkin (14) ve fitne ve fesâda mâ'il ve niyyeti şerre mâ'il olur (ř. z.) yüzi (15) yukarı ve nişfi aşağıki nişışdan büyük olanıñ fehmi yaramaz (16) ve tã'ati az olur bařınıñ nişışından aşağısı yukarusından (17) büyük olmak řâĥibiniñ tab'ı ğalış ve şerri sevmeye ve ehl-i řerr olmağa (18) delâlet eder (h.) yüz tarafeyni çok olsa řâĥibi lü'b (19) ve lehvi oynamağa mâ'il ve muştaribü'l-'âkil olur yüzi gökçek olup **[6b]** (1) ğövdesine muvâfık olmayanıñ lisâni () ve kavj olur (n.) (2) yüzi etlü olan ebleh olur (ř.) yüzi arık olması řâĥibiniñ (3) yaramaz ĥulķlu olmasına delâlet eder yüzi ağlar gibi olan (4) mağzûb olur (s. n. ' .) yüzi ĥaste gibi olan za'fü'n-nefs (5) ve yaramaz ĥulķlu olur yüzi meyyit yüzi gibi olan mecnûnü'l- meşreb (6) olur ve yaramaz ĥulķlu olur ve ĥalk arasında ĥür olur yüzi (7) nûrlı ve ağ ve gözleri kara olup berrâķ olan ehl-i ĥâcet ve seĥj (8) ya'ñi kıabilü'r-recâ olur (n. ř. y. z.) yüzi mehâbetlü (9) ve ĥayâllü olan müttekj ve pâk ve dindâr olur va'llâhu a'lemü bi'ş-şavâb (10) el-bâbü'r-râbi' alniñ kıyâfeti beyânındadır (11) (h.) alni mu'tedil ve yüzine muvâfık olup murabba' ve kurı ve başına (12) yukarı çekilmiş ve yüzine ĥavâlesiz ve ğâyet küçük ve büyük ve řar (13) ve () ve uzun ve kışa ve ince çökmüş olmayarak ilerüsine (14) çıkmış ve üstünde beñler ve tüyler olmayup pâk olan 'âkil (15) ve 'âlim olur (') alni büyük olan ebleh ve 'âklı az olur (16) alni küçük ve şacı alnına inmiş olan Őecj' ve laşifü'l-ĥareke (17) ve sür'atle ğazûb alni kařınıñ üzerine inmiş ve kaşı ĥareket (18) êtdikçe alni yakın yakın ve yukarusına büyük olan sefiĥ **[7a]** (1) ve kezzâb olur (n. ř.) alni yaşşı ve kaşları yukarı çıkmış (2) ve (3) üstünde yolları olmayup düz olan fitne karışdırıcı olur (4) ve ĥuřümeti sever (n.) alni kařınıñ üstüne çok ve yukarudan (5) aşağı kaşına ince yolları olan kaljilü'l-'âkl ve ğazûb olur (6) ammâ ki nefsinde ketm eyleye ve fesâdı ve şerri seve (n. ř.) (7) alni iki şarafına uzun ve ensiz olan ĥafif ve () olur (8) alni etlü olan âhil ve ğâfil olur (ř. z.) elni küçük olup (9) aykırısına yolları olan mâl cem' êtmesine ĥariř olur alnında (10) çok yolları olan yaramaz sözlü dil-âzar? olur (') alni (11) za'if olan yaramaz fehimli olur alni çukur ve kaşı çatık (12) olan ĥâ'in- meşreb olur (ř.) alni düz olan fâcir ve aĥmak (13) ve ĥâ'in olur alni murabba' ve aykırısına yolları olanıñ fehmi (14) tiz olur ve 'ilmi sever alni yaşşı ve uzun ve kılaķlarına kadar (15) yolları çekilmiş ve aykırı şamarları olan mütekebbir ve leffâf (16) ve muĥâřamet üzere olur (n.) alni boysız ve başdan aşağı (17) göz göz şamarları olan cür'etlü ve dikkatlü olur (n. v. ř.) (18) alni müdevver yumrı olan ebleh ve kaĥûrlu olur alni satıĥ (19) başı ile berâber çekilmiş alnınıñ nişfi bařınıñ şaçına girmiş olan (20) 'âlim ve pâdişâhlara muřâĥib olur va'llâhu a'lemü bi'ş-şavâb **[7b]** (1) el- bâbü'l- ĥâmis kařıñ kıyâfeti beyânındadır (2) (h.) kaşı kara ve düz çekilmiş ve iki şarafından kılları ve burnından (3) dayalı kılağından alçak

ve göziniñ üstüne düşmüş ve řaçınıñ (4) yatımı gözi üstüne olup uzunluğ ve kışalığda mu'tedil ve (5) nihâyeti ince olan mütenebbihü'l-hâl ve fehmi ziyâde olur (t. ř.) (6) řaçınıñ şaçı çok ve âri ve uzun olup tâ řad'ına vâşıl (7) olan yaramaz sözlü ve mütekebbir ve lüffâf olur řaçınıñ (8) ortasında bir küře olup ol küřeniñ bir ucu ya'ni aşağısı (9) kemer gibi egilmiş olan pağıl ve deniyü'n-nefis olur (ř. z.) şaçı (10) ve dal şeklinde kışa olan řama' ve yaramaz olur ve dağı (11) hariş ve pağıl olur şaçı toğrı olup birbirine kavuşmuş (12) olmazsa zekiyyü't-řabi' ve şasenü'l- hulk olur şaçı çatık olan (13) ülfet ve muşabbet şâhibi olur şaçı çatık ve uzun olup (14) tâ řad'ına yetmiş olan hây hüy ve şakşa bâzi sever ve halkı (15) beğenmeyüp maşharalığı sever şaçı göziniñ üzerine degirmi olarak (16) ziyâde maķviřı olan fikri yaramaz ve hulkı řar olur şaçı göziniñ (17) şapağı üzerine gelmiş olan řec'i ammâ hulkı yaramaz ve şehveti ğâlib (18) olur (n. t.) şaçı söylediği vaķt hareket ederek biri aşağı (19) ve biri yuğarı ve birinde naşar ettiği vaķit segirir olan **[8a]** (1) bâtinen şabış ve hulkı sũ-i zann olunup mekkâr ve mütekebbir ve şerri (2) sevici ve va'desine muşâlif edici ve şayâsız ve fehmi yaramaz (3) olur (t. ř.) şaçı alnından yuğarı ve burnından (4) yaña uçları alnında durulmuş olan ağmak olur şaçı alnından (5) yuğarı çekilmiş ve şulağından yuğarı 'akreb kıyırđı gibi (6) eğilmiş olan yaramaz sözlü ve mütekebbir ve lüffâf olur řaçınıñ (7) burnından yanı řalıñ ve yüksek olup şulağından şarafı alçaķ (8) olan řan dökmeği ve fesâd etmeği sever ve bâtinü şabış ve hulkı (9) yaramaz ve tehevürlü olur (n. ř.) şaçı ince ve kılı az (10) ve yumşak olan zekı ve laťif ve kendüsini medh edeni (11) sevici olur va'llâhu a'lemu bi'ř-şavâb (12) el-bâbü's-sâdis gözün kıyâfeti beyânındadır (13) (h.) gözi cüssede mutavassış ve dâ'iresinde olan (14) kemigiñ içi tamâm şolmuş ağı ve şarası âyet şağıh ve ağından (15) şarası ilerü çıkmış ve şarasında noķtalar olmayup berrâk (16) ve alt şapağıyla üst şapağı berâber ve şamarsız ve ne etlü ve ne ariķ (17) ve ne küçük olmayarak ve kış'ası ve hareketi ve birbirine muvâfaķatı (18) şapağları altından sürmeli ve kış'ası bādâmi ve celâli ve ğayrı (19) müte'ammik olan muşavvelü'l- 'ömr ve řab'ı gökçek ve 'aklı kâmil **[8b]** (1) ve mürüvvetlü ve şayrı çok ve zekı ve cem'i 'âleme hüsn-i hulk ile mevşüf (2) olur güzel kıyâfeti ağkâmi bi-eyyi hâlin şağıh çıkar gözi (3) küçük olan (4) şafifü'l- 'akl olur gözi şarası ağından ilerü (5) yumrulanup çıkmış olan câhil ve ebleh ve pağıl olur gözi bir yerde (6) şurmayup hareketle naşar eder olan tiz nefeslü ve 'abeşe şabı' ve halk (7) gözine hür görinür ve şikâre merâklı olur (n. t.) (8) gözi bebeginde hareket eder gibi nesne olan ağmak olur (9) göziniñ ağı şarasından çok olan heybetlü ve muştaribü'l-hâl (10) olur (t. ř. z.) gözi berrâk olmayup řonuķ olan (11) ve maşal maşal ağında lem'alar bulunan mâl cem'ine meyyâl olup (12) ve zenâna muşabbeti olmaz bu gözde olan kiřiniñ ef'âlinde düşmenden (13) şaçınur gibi şaçınmak gerek (n. t. z.) gözi aşağı (14) yuğarı dönen ya'ni devrinde ğâh ağı ğâh şarası ğâ'ib olan (15) ağmak olur ve şerri sever (n.) kızu gözi gibi kıızıl olan (16) ğazüb ve katli sever ve şerri dağı sevici olur (17) gözi dâ'imâ aşağı baķmakda olan nefis-i şabış vehmiyyet-i şerri (18) ve şalilü'l- hâyâ olur gözünde kiprikleri söylerken tiz tiz yumulup **[9a]** (1) kiprikleri müteşarrik bulunan şabış niyyet ve şerri himmet olur (t. n. z.) (2) gözi za'ifü'l-başar olup pek yakında olmayan řeyi (3) göreememek üzere olanıñ řab'ı şabış ve niyyeti yaramaz ve yalancı (4) ve hariş ve hulkı yaramaz olur (n. t.) ğâyet (5) batmış ya gök ya yeşil olan aldayıcı ve mekkâre ve kezzâb olur (6) ve şerri sevici olur böyle gözli âdemiñ şerrinden dağı düşmân (7) şerrinden şaçınur gibi şaçınmak gerekdir (n. ř.) göziniñ (8) ağı çok olup ve ađınıñ üzerinde kıızıl şamarları olanıñ řab'ı (9) yaramaz ve aldayıcı ve hulkı yaramaz olur (t. n.) gözi (10) şarası ağından çok olup ammâ řâfi olan şersiz olur (11) ve emiñ olup hıyâneti olmaz (h.) gözi boyunca çekilmiş (12)

olan nefsi ħabıř ve kindâr ve mekkâr olur (ř. z.) (13) gözi bebegi şâfı olup çak içerusinde görinen (14) şehvetçe ifrâť üzere olur (n. ř.) gözi ġâyetle (15) ħiddetli nazâr edüp dâ'im eşrâfına nâzır edüp olan fehışm (16) ve ħıle-bâz ve mekkâr ve ħırsız olur (n.) gözi câmid (17) olup müteĥarrık olmayan ve ħimmetli ve fikirli ve ġamlı ve dağı mekkâr (18) olur (z.) gözi 'avrat gözine müşâbih olup ve nermışn (19) bakıcı olan lüffâf ve kezzâb ve ehl-i şehvet olur (ř. z.) [9b] (1) gözi bağdığı vakıt şabı nazârında olup gözinden ġülmek eşeri (2) görinen mu'acciz ve ħulkı eyü olur (ř.) gözi bebegi (3) hem yeşil ve hem şarı olan yalancı ve mâl cem' etmege ħarıř (4) olur (h.) gözi bebegi ġök ile ađ olarak alaca olan (5) şalılı'ı- ħayâ ve ġâfil ve mecbûr-ı zinâ olur (ř. ř.) gözi bebegi (6) şarı ile yeşil olan ġammâz ve yalancı olur (n.) gözi (7) dâ'im bir yere bakıcı olan ve şapağların müteĥarrık tıttıcı olan (8) mecnûn olup 'aklı nâ-tamâm olur gözi bebegi ġök ve dâ'iresinde (9) zağferâna beşzer ħalka olan müşevveş ve ħulkı yaramaz ve korşak (10) olur (h.) gözi şavşan gözine müşâbih olan aldayıcı (11) ve şovucu ve şerış ve ħırsız olur (ř.) gözi bebegi (12) tılayında kendi rengine nokťalı olan aldayıcı ve ħıle-bâz (13) ve mecbûr-ı ħıle olur (n. ř.) gözi elâ veyâĥüd ġök (14) olup tılayusunda febrûze rengine nokťalı olan (15) kâfir- şabı'at olur ve řatl-i nefis ve şerri sevici olur ve ħalka ġazâb (16) edici olur (n.) gözi bebegi aşıl rengine muĥâlif rengine (17) dâ'iresinde ħalka olan ħasûd ve kibir-dâr ve izĥâr-ı řecâ'at (18) edici ve ürkütmeği ve korşutmağı sevici olur (h.) gözi (19) bebeginiñ şarasında nokťalar olup ħüznile ve ġamla bakıcı [10a] (1) ve göziniñ bebegi dâ'iresinde () olup ilerüsine çıkmış (2) olan mecnûn olup kendi akrabâsından birini şatil ve ġucile (3) zinâ eder ve dâ'im fikri ve niyyeti fesâd üzere olur bu gözde olan (4) âdemden ziyâde iĥtirâz etmek gerekdir (z.) gözi sığır (5) gözi gibi şaşra çıkmış ve kıızılığa mâ'il olan câhil ve mütekebbir (6) ve ħaťaya mışır? olur (n.) gözi arslana müşâbih ve şâfı olan (7) şehvetlü ve 'avratlara mâ'il olur (ř.) gözi yengeç gözi gibi (8) yumrı ve sivri olan câhil ve müştaribü'l-ĥâl olur (h.) (9) gözi âyet küçük ve şapağı büyük olan redyü'l-ĥalk ve yaramaz (10) fi'llü olur (h.) gözi âyet büyük ve şapağı dağı büyük olan (11) ehl-i zülüm ve ehl-i cevir ve şalılı'ı-ħayâ olur (ř. ř.) gözi (12) küçük ve hem ġök ve dâ'im müteĥarrık olan 'avrata mâ'il ve şalılı'ı (13) l- ħayâ olur ve dağı ħıle-bâz olur (n. ř.) gözi bebegi (14) küçük ve dâ'im ħareket üzere olan erkege mâ'il (15) ve ħulkı yaramaz olur (n.) gözi şapağı ve kirpigi đık (16) şurur ve gözi bebegi ħareket üzere olur ise řâĥibi münşalibü'l-ĥâl (17) ve yaramaz fikirli ve cünûna şarıb olur (ř. z.) gözi (18) ġök büyük ve ġâĥ tış aıp şapar ve ġâĥ ġeç aıp şapar ve ġâĥ (19) eşrâfına ħareket eder ve ġâĥ câmid şurur olan 'aklı eksik [10b] (1) ve fi'li yaramaz olur (h.) gözi ġök ve řar şapağları küçik (2) muĥâfaza edici olan fâcir ve mütekebbir ve yalancı olur (ř.) (3) gözi şoyun gözi gibi olan şersiz ve cehilsiz olur (h.) gözi (4) keler gözine müşâbih ve müdevver olan kezzâb ve mütelevvün ve meyyâl (5) olur (z.) gözi at gözine müşâbih ve şâfı olan kuvvetlü (6) ve lehvi ħüsne mâ'il olur (z.) gözi muttaşıl burnından yaňa (7) peykârına meyl eylemiş olan şecı' ve ikdâmlu olur ve řan dökmeği (8) sevici olur (h.) gözi bir yere bağdığı vakıt şapağı mâ'il (9) ve şapağı altından bakıcı olan 'aklı az ve fi'li yaramaz olur (10) (ř. z.) gözi yere bağarken ırağa bağar ve ġördiđi řeyi (11) ġörememiř gibi devâm üzere bakıcı olan şalılı'ı-ħayâ ve tehevvrülü (12) ve yaramaz ħulklı olur (n.) gözi řapađınıñ dâ'iresi ġök (13) veya řara olup göziniñ rengine muĥâlif olan niyyeti ħabıř ve ħimmeti (14) yaramaz ve şerre mâ'il olur (h.) gözi şapağları ġâyet şalın (15) olan ebleh ve nâkışu'ř-şehvet olur ve dağı řab'ı ġalıř olur (16) (') göziniñ üst şapağı yıkılı olan 'ilmi ve fi'li ħayrı (17) sevici ve nefsi yumşak olup 'âkil olur (h.) göziniñ (18) üst şapağı yumşak olan fehimli ve 'aklı kâmil olur (19) (ř. z.) göziniñ ağı altun rengine mâ'il olan [11a] (1) ikdâmlu ve cür'etlü olur

(n.) gözi yeşil gök ve kuru olan (2) muhteliş zihinli ve delü olur (h. ř.) gözi mu'tedil gök (3) olup kirpikleri kara olan eyü hâlde olur ve gâh ğafletle yaramaz (4) dağı olur (' . ř.) gözi gök yeşil ve zeriñ ğarusına (5) mâ'il ve içinde kızıl kan gibi veyâhüd beyâz noktalı olan (6) hâ'in ve şerre yaramazlıĝa mâ'il olur (h.) gözi řulu (7) ve kapağları az az hareket eder ve altı yumşak olan mâl (8) cem' etmeĝe ħariř ve 'ilme muĥabbeti olur (ř. z.) gözi küçük (9) ve ĝayrı müteĥarrik ve kaşı altına çekilmiş münkabız olan ĥulkı yaramaz (10) ve ĥalka musallaş ve aldayıcı ve pağil ve ħariř ve mekkâr ve izĥâr-ı (11) fakır edici olur (h.) gözleri şehlâ ve şehlâsı ĥafif (12) yâ 'uĥkab veyâ arslan gözine müşâbih ve kirpikleri kara olup (13) vař'iyetinde küçük olanıñ 'aklı ve 'ilmi ve fehmi ziyâde olur (14) ve fi'li ĥayr ve ĥulkı gökçek ve řecü' ve ĝülmegi sevici olur (h.) (15) gözi büyük veyâ küçük ve şaşrasına çıkmış veyâ iĥerüsine (16) batmış ve kapağları kalın ve göziniñ alt kapağları řolu ve bebegi (17) altına mâ'il ve rengi yeşil ve aĝı tıtuĥ ve rengi muhteliş olup (18) bir renge beñzemez ve göziyle kapađınıñ aralıĝı ve çevre yanı (19) marazsız şişmişe müşâbeheti ve göziniñ iĥine akar **[11b]** (1) nesne olup ve kedi gözi gibi içinde parlarçasına ve müteĥarrik (2) 'alâmetde olduĝı hâlde řâĥibi eşerrü'n-nâs ve ĥabıřü'n-nefis (3) ve kâfirü't-řabi' ve fikri fâşid ve ĥayâsı mekr ü ĥile olur ve nev' (4) gözlü kişiden ĝâyet ĥazer oluna naşarı ĝâyet müte'eşşirdir (5) bir göziniñ bebegi ařaĝı ve bir göziniñ bebegi yuĥarı olan ĝaddâr (6) ve mekkâr ve şasüd ve hâ'in olur va'llâhu a'lemu bi'ř-şavâb (7) el- bâbü's- sâbi' kulaĝınıñ beyânındadır (8) (h.) kulaĝı bařınıñ miĝdârına münâsib ve ĝâyet gökçek bükülmüş (9) veya yapışmış ve mu'tedil kış'ada ve kıldan âri ve laĥmı () (10) küçük ve rengi ak ile kızıl olan 'âkil ve kâbil ve ĥulkı eyü olur (11) (') kulaĝında kıl bitmiş olan câhil ve fehmi az olur (12) (' . n.) kulaĝı büyük ve yanına düşük olan aĥmak ve yalancı (13) olur kulaĝı ayrı ve () olan ħariř ve yaramaz himmetlü olur (14) (ř. z.) kulaĝı delüĝiniñ aĝzında kıl bitmiş olan nâkişü' (15) l-fehim ve zâni ve câhil olur (h.) kulaĝı ĝâyet küçük (16) olan ziyâde fehimli olup aldanıcı ve şerre mâ'il ve 'ömri az (17) olur (ř.) kulaĝınıñ ĥok yolları olan kâhil ve ĝafil (18) olur (' . y) kulaĝı degirmi ve yufka olup deriye (19) beñzer ve ardına yatmış olan 'âkil ve zekü ve ĥafifü'n-nefis olur **[12a]** (1) (ř. z.) kulaĝı büyük ve ĥayvân kulaĝı gibi uzunluĝına kâ'im (2) olan câhil ve řamâ' ve 'ömri uzun olur (ř. ' .) kulaĝı (3) yumřaĝı ĝâyet etlü ve sarkmış olan řab'-ı ĝaliř olur va'llâhu a'lem bi'ř-şavâb (4) el-bâbü'ř-şâmin burnınıñ kıyâfeti beyânındadır (5) (h) burnı yüzine münâsib ve mu'tedil ve laĥmı ĝâyet şarârda (6) ve () yüksek dağı olmayup bir siyâk üzre ve alnına duĝülü (7) yeri ĥukur ve delikleri büyük olmayup berâber ve nefsi i'tidâl (8) üzre olup rengi laşif ve beyâz- mâ'il ve üstünde pek (9) ve şekil şamarları olmayup yapısı řabi'at üzre ve orta direĝi (10) yumru ve ĥukur olmayarak üst dudadına bulařdıĝı yerde (11) yumru ve iki kanadları dağı muvâfik şüretde olan 'âkil ve ĥalkı (12) gökçek ve 'ömri uzun olur (n.) bir kiřiniñ burnınıñ iki (13) cânibdeki orta direĝi ince olursa řâĥibi tekebbür ve muĥâřamet (14) üzre olur (ř. n.) burnı enli olan serü'l-ĝâzab (15) ve () sevici olur (') burnı muĥtařar ve kanadları (16) ince olan şalilü'l-fehim ve azĝun ve aĥmak olur (h.) burnınıñ (17) kemiginden ařaĝısı yaĝun ve etlü olan şalilü'l-fehim ve azĝun (18) ve müteĥzi olur (ř. ř.) burnı ĥortum gibi şarkmış (19) olan ĝaliřü't-řab' ve şehvetlü ve erkeĝe mâ'il olur **[12b]** (1) (n.) burnınıñ orta direĝinde olan kemiĝi yüksek ve toĝrı (2) olanıñ fehmi ziyâde ve řab'ı zekü olur (ř.) burnı yaşşı olan (3) mütekebbir ve 'âři ve 'abeşe řabi' olur (n. ř.) burnı (4) egri ve ĝaliř olan ĥabıřü'l- fikir ve ĥulkı yaramaz ve ĝaliřü't-řabi' (5) ve câhil ve şesâdi sevici olur (ř.) burnunuñ orta kemiĝi (6) bir şarafa yay gibi egri olan şasüd ve mütekebbir olur (n.) (7) burnunuñ şabzası 'illetsiz şişkin olan ĝaliřü't-řabi' ve ĥalka (8) zülüm ve cevri sevici olur (n.) burnınıñ delikleri büyük (9) olan ve

'illetsizce iki tarafa şişligi dağı olur ise serjü'ü'l-ğazâb (10) ve mütekebbir ve lüffâf ve intikâm alıcı olur (n.) eger bir kiřiniñ (11) burnunuñ üsti ğalış olur ise řâhibiniñ hüsni ve kelâmı (12) nâkıs olur (t. ř. ' . y. s.) burnı köpri (13) kemeri gibi yerinden çıķup yüzünüñ üzerinde müdevver ve ? (14) olan haşud ve kezzâb ve tehevürlü ve pağıll ve hıjle-bâz ve yaramaz (15) fi'lli ve kendüsini ögmegi sevici ve kendüde olmayan şeyiñ (16) mevcüd olduğunu söyleyici olur (t. n.) burnı kışa (17) ve ardına çekilmiş olan habişü'n-niyyet olur (t.) burnunuñ (18) kışasında kürsji gibi bir büklüm olan mütekebbir ve lüffâf ve ğalışü't-ťabi' (19) olur (n. t.) burnı uzun ve kemigi yüksek ve aşağısı [13a] (1) ğalış olan cür'etlü ve řecâ'atlı ve mütekebbir ve şaviyyü'n-nefis (2) ve fehmi az ve re'yinde ğayrisiniñ re'yini sevmeyici olur burnı (3) düz ve levni ğâyet eyü olan 'avrata mâ'il ve şehvetli olur (n.) (4) burnı müdevver ve delikleri řar olan ağmak ve mütekebbir olur (ř.) (5) burnı alnından gelmiş gibiayru ve çıķur olan mekkâr ve câhil (6) ve yaramaz fi'llü olur burnunuñ ucu yukarusına nâzır olan (7) ĥod-re'y ve mütekebbir olur vallahu a'lemu bi'ř-şavâb (8) el-bâbü't-tâsi' ađziñ kıyâfeti beyânındadır (9) (h.) ađziñ büyük ve küçüklüğü mu'tedil ve kulaklarınıñ rengi kızıl (10) ve tükürüğü şatlu ve dudađınıñ iç yüzü kızıl ve diřleriniñ lahmı (11) berâber ve kızıl ve yumşak ve dudakları büyük ve şalın olmayup (12) şaşrasına kıvrık olmayup aķ dağı olmadığı taķdirdede şâhibi (13) 'âķil ve kelimâti laťif ve řadıķu'l- şavlı olur (n.) (14) ağzı () olan şecji' ve cür'etlü olur bir kiřiniñ ağzı řar (15) olsa şâhibi zekji olur eger bir kiřiniñ şudakları ince ve biri (16) diğerinden etlü olsa şâhibi cür'etlü ve habişü'n-niyyet olur (17) (n. ' .) eger bir kiřiniñ dudakları şalın olursa şâhibi (18) ğalışü't-ťabi' ve ağmak olur (z.) ağzı bol ve alt dudağı (19) ve üst dudağından çok olan ğammâz ve nefsi yaramaz olur [13b] (1) (h.) alt dudağı üst dudađınıñ üstünde olan (2) 'ilm-i hikmet bilür fehmi ziyâde ve emiñ ve ammâ ğâfil olur (3) (n. ' .) dudağı ilerüsine çıķmıř olan ebleh ve sük (4) sözlü ve yaramaz hulķlı ve pağıll olur (ř.) üst (5) dudağı alt dudađınıñ üzerine düşmüş olanıñ habiş (6) şâbit ve kuvvetlü olur (n.) eger bir kiřiniñ dudakları kâ'im (7) şursa ve ağzı küçük olsa şâhibi řan dökici ve azğun (8) ve bahâdır olur (n.) ağzı egri olan şerri sevici ve ziyâna (9) mâ'il ve zımâm ve lehve mâ'il olur olur dudakları kızıl ve ađ olan (10) mürüvvetlü olur (t.) alt dudağı ilerü çıķmıř şasud ve yaramaz (11) fehmiölü olur va'llâhu a'lem bi'ř- şavâb bi-cemji'ihji (12) el- bâbü'l- 'âřiř diřleriniñ kıyâfeti beyânındadır (13) eger bir kiřiniñ dişleri ađ ve şırasıyla dizilmiş ve araları (14) açıķ olsa şâhibi 'âķil ve emiñ olup müdebbir olur (t.) (15) dişleri az ve uzun ve büyük ve berk olan kuvvetlü ve řecâ'atlı (16) ve yalancı olur (n.) dişleri ĥurda ve şırasıyla müretteb (17) olan yalancı ve şovucu ve umucu olur (s.) dişleri (18) ğayrı muntazım olup kelb dişleri gibi kimi uzun ve kimi kışa (19) birbiri olan şehvetlü ve aldayıcı ve haşud olur (' .) [14a] (1) (' .) dişleri arasında ba'zısı ğâyet řıķ olan rediyyü't- řab' (2) olur dişleri ğâyet seyrek ve seyrekliği berâber olanıñ (3) řab'ı ğâyet ziyâde zeyrek olur dudağı dişleri üzerine çıķmıř (4) olan şariş ve yaramaz himmetlü olur (t.) alt diři üst (5) diři önüñde bulunmuş olan cür'etlü ve haşud ve pağıll olur (6) (n.) dişleri yaşşı olan hulķı yaramaz olur ve 'aķlı nâkıs (7) ve pağıll olur (t.) dişleri ğâyet berk çürüğü ve şurdı (8) olmayan şavji ve 'ömri uzun olur va'llâhu a'lem bi'ř- şavâb (9) el- bâbü'l- ĥâdi 'aşere yaňak ve şakal kıyâfeti beyânındadır (10) (h.) eger bir kiřiniñ yaňađı kırmızı ve dâ'iresi aķ ve müdevver ve iki (11) () ilerüsine çıķmıř olmayup gerüsüne meyilli ve yaňaklarınıñ (12) mâbeyninde semizliği mu'tedil ve řakalınıñ rengi yâ 'unnâbjı veyâ siyâh (13) ve boyı keşreti kezâlik i'tidâlde ve kılları şalınliğı şarârda (14) ve alt çeñesiniñ iki yanları açıķ olmayup tüylü ve mazbüt (15) şakala ulaşmış olmayarak řakalınıñ başı şaçına ulaşdığı (16) yeri dağı çok olmayup yaňaklarına muttaşıl olursa şâhibi (17) 'âķil ve pâk ve şecji' ve gökçek hulķlı

olur (y.) řakalıniñ (18) iki kemiği uzun olmayan 'aklı az ve seri'ü'l- ğazab olup **[14b]** (1) tiz geçici ve münkalibü'l- ahvâl olur eger bir kiřiniñ iki () (2) kışa olursa 'aklı za'if ammâ ihtimâmlu ve himmetlü ve cür'etlü (3) ve şerri sevici olur (h.) şakalı büyük ve murabbâ' ve kılları (4) her şarafa dağılmış olan niyyeti ħabıř ve ħulkı yaramaz ve fesâdı sevici (5) ve 'azım eşere cür'et edici olur (h.) şakalı büyük olan (6) řeci' ve aldayıcı olur ve ħabıřü'n-niyyet olur (ř. s.) şakalı (7) müdevver ve iki () üsti açıķ olan mekkâr olur (8) (n. ř.) şakalı uzun ve ince ve iki çatal ve az olan (9) yaramaz ve ħıyâneti ve fitneyi sevici câhil ve küfrânü'n-ni'me ve yalancı (10) ve aldayıcı olur (ř.) şakalı yaşşı olan 'aklı gökçek ve fehmi (11) az ve aldayıcı olur (ř.) şakalı müdevver ve açıķ seyrek olmayup (12) tamâm bitmiş olan gökçek ve fehmi tiz olur (n.) şakalı (13) murabba' ve tađınıķ olan 'âkil ve ħalka menfa'atli olur (h.) şakalı (14) kılları seyrek olan fehmi ziyâde ve kitâbeti ve naķşı ve ři'ri (15) sevici olur (ř.) şakalı keçi şakalı gibi olan câhil ve şehvetlü (16) ve mâlı sevici olur (ř. z.) şakalı köse ve yalıñız iki başlarında (17) bulunan az 'akıllı ve 'azım işlere cür'et edici olur (n.) şakalı (18) kanat gibi bitmiş olan fehimlü ve cür'etlü olur (h.) şakalı ğâyet (19) köse olup hiç kıllı olmayan ħabıřü'n-niyyet ve yaramaz olur **[15a]** (1) şakalı birbirine şarışık ve 'âri olan zekı ve ikdâmlu olur vallahu a'lem (2) el- bâbü'ş-şânı 'ařer boynıñ kıyâfeti beyânındadır (3) (h.) bir kiřiniñ boynı ğâyet toğrı ve yoğun ve inçeligi şarârda (4) ve uzunluğı ve kışalığı kezâlik mu'tedil ve aķ ve düz ve şamarları (5) ve siñirleri görünmeyerek düz ve eřsesiniñ kıllı ve siñirleri (6) görünür olmayarak düz ve kılları yumşak olursa řâhibiniñ (7) 'aklı kâmil ve şüreti ve ħuyı gökçek ve ħulkı eyü olur (n. ř.) (8) boynı kışa ve kalın olan ikdâmlu ve cür'etlü ve şabırlı ve řeci' (9) olur (ř. z.) boynı yoğun ve başı küçük ve yüzi uzun (10) olan ikdâmlu ve faķať ħulkı yaramaz olur ('. y.) boynı (11) uzun ve ince olan bahıl ve za'ifü'n-nefis ve ğöñli yufķa (12) olur (ř. z.) boynı uzun sağına veya şolına mâ'il olup (13) suhûlet ħareketi olmayarak hemân şurur olan ' aklı az ve himmeti (14) yaramaz ve nefsi za'if zelij ve ħor ve tabansız olur (n.) boynı (15) (ř. ' . z. y.) bođazınıñ ħançeri ve iki yanındaki (16) siñirleri boynından ilerü yumrulanup çıķmıř olan (17) yaramaz fikirlü şerri ve fuĥuř işlere ikdâmlu ve paĥıl ve câhil olur (18) (n.) boynı bir yanına başı ile berâber egri olan ğalizü't-ťabi' **[15b]** (1) ve ħulkı yaramaz ve řeci' olur (n. ř.) boynı kalın ve başı (2) büyük olan ebleh ve meddâĥ olur va'llâhu a'lem bi'ş-şavâb (3) el- bâbü'ş-řâliš 'ařer omuzuñ kıyâfeti beyânındadır (4) (h.) omuzları yaşşı ve üsti semiz ve kürekleri etlü ve aķ ve berk (5) ve üsti düz olanıñ kuvveti ve řecâ'ati ziyâde ve fehimlü ve ehl-i kerem olur (6) (n. ř. ' . y.) bir kiřiniñ omuzlarınıñ başı () başı gibi (7) sivri olursa mâlı cem' edici olmağı sever ve mekkâr ve za'ifü' (8) n-nefis olur omuzları düşük ve etlü olan ehl-i kerem ve řeci' (9) ve zekiyyü't-ťabi' ve gökçek ħulklı ve řaĥıĥü'l- mizâc olur (n. ř.) (10) bir omuzundan bir omuzına alçaķ olan nefsi za'if ve fâyiĥ marağına (11) uğrayıcı olur (b. ' .) omuzınıñ siñirleri berk ve kuvvetlü (12) olan kimesneniñ nefsi kavı ve dâyim olur (ř.) omuzı (13) küçük ve çuķur olanıñ nefsi za'if ve ħor ve zelij olur (ř.) (14) iki omuzınıñ arası řar ve orta yeri çuķur olmayup et örtmüş (15) olan kimesneniñ nefsi kavı ve dâ'im řâd ammâ fehmi yaramaz (16) olur (ř.) omuzınıñ arası ğeñiř olan řaĥıĥ ve kalbi kavı (17) ve fehmi gökçek ve řeci' olur va'llâhu a'lem bi'ş-şavâb (18) el- bâbü'r-râbi' 'ařer bazu ve dirsek ve bilek kıyâfeti beyânındadır (19) (h.) bâzusu müdevver ve řolu ve aķ ve eti berk ve siñirleri iri ve kavıyyü' **[16a]** (1) l-ĥareket ve omuzundan berâberce müdevver olup üstünde kıl ve şamarları (2) sivri ve bükdükte etle řolu ve yumşak ve bilegi dirsekden (3) cânibe olan eti řolu ve yumşak olup kemikleri örtülü gözükmesi (4) ve derisi yufķa olup üstünde ve yanında kıl olursa dağı az (5) olarak aķ ve şamarları gizlü ve bazudan bilegi ince olursa (6) şâhibi řeci' ve 'aklı kâmil olur (n. s.)

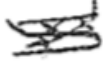
bazusu (7) ğâyet kışa olanıñ niyyeti ħabîř ve mekkâr ve aldayıcı olur (ř.) (8) bazusu yukarudan ince veya kalın olan yaramaz ħulklı ve mizâcı (9) yorgun ve cigeri za'ıf olup sevdâ ve şalak 'arız olur (t.) (10) bazusu ve bilegi kışa olan yaramaz fehimli ve yaramaz ħulklı olur (ř. ř.) (11) dirsegi sivri olup kemigi igne gibi 'illetsiz çıkmış olan fâsid ve řa'atsiz (12) ve yaramaz olur (ř.) dirseğiniñ derisi ayrı olan ħulkı yaramaz (13) ve ğammâz olur (ř.) dirsegi kışa ve etlü olan bedenine dağı (14) ğayrı- muvâfık olursa řar ve 'aklı za'ıf ve niyyeti şerre olur (n. t.) (15) bilegi kılsız olan gökçek fehimli olur (t. n.) bilegi řolu (16) kıl olan yaramaz fehimli olur (ř.) elleri ve bilegi ğâyet (17) kıllu olan ziyâde şehvetlü olur bilekleri uzun olup (18) parmaklarınıñ ucu diziniñ ucına yetişse sâhibi řecî' ve ehl-i (19) kerem olur ve mebzûlü'n-nefis olmasına delâlet eder va'llâhu a'lem bi'ř- şavâb [16b] (1) el- bâbü'l- ħâmis 'aşera el ve parmak ve şırnak kıyâfeti beyânında (2) (h) bir kiřiniñ eli düz ve yumşak olup beşeresi gökçek ğâyet (3) etlü ve ğâyet 'arık ve uzun ve kışa olmayarak müdevver ve yaşı dağı (4) olmayup uzunluğına mâ'il ve parmakları eñ birleriniñ siñirleri gözükmeüyüp (5) örtülü şamarları yumrulanup şaşra çıkmış ve etiyile düz olduğu ħâlde (6) parmakları uzun ve kışa dağı olmayup aşağısından yukarularu ince (7) ve şırnakları şeffâf ve ak ve şırnakları etiniñ içinde çıkışı řâfi düz ve üstüne (8) bařdıķda řâfi kıvıllı renk ve kesdikde řulu ve evsa' ve uzun olursa (9) ħulklı gökçek ve fehmi tiz ve 'aklı ziyâde ve mizâcı řaĥiř ve ciğeri tendürüst (10) ve zekâveti muĥkem ve nefsi münbaşit olup ħulkı kendini ögmegi sevici olur (11) (n. t.) eli büyük parmakları kışa ve çok kışa olan kuvvetlü ve řecâ'atlı (12) olup telef-i nefis etmek ve kan dökmeği sevici (t. ') eli yufķa ve (13) parmakları kışa olan yaramaz fehimli ve nefsi za'ıf ve ħilebâz ve uğrulu (14) olur (h.) eli arık şamarları ayrı ve çıkmış eliniñ ve parmaklarınıñ üstünde (15) kılları bitüp ve parmakları kışa olan ħulkı yaramaz ve mizâcı muĥâlif ve 'aklı (16) za'ıf ve şehveti ziyâde olur (t.) eger bir kiřiniñ eli iri (17) ve yoğun olursa řâhibiniñ fikri fâsid ve muşdaribü'l- ħâl olur (18) (n. t.) eger bir kiřiniñ eli 'illetsiz ditrer olursa řâhibiniñ fikri (19) fâsid ve 'aklı za'ıf ve mizâcı yaramaz olur (n.) eger bir kiřiniñ [17a] (1) eli yumşak ve parmakları uzun olursa ziyâde fehimli ve zekiyyü't- řab' (2) olur (n. t. n.) parmaklarından ziyâde parmakları olan yaramaz ħulklı (3) nefsi řar ve 'aklı za'ıf ve muştaribü'l- ħâl olur (n. t.) eli küçük (4) ve kışa ve parmakları ince ve uzun ve miķdârı sâ'ir a'zâsına uymazsa (5) yaramaz ħulklı ve sâriķ? ve ħâ'in olur (t.) parmakları uzun ve bitdiği (6) yerden egri bitmiş olan yaramaz ħulklı ve az 'akıllı ve ħayâsız olur (') parmaklarınıñ (7) ucu 'illetsiz řop olan âdemiñ fehmi az ve aĥmak olur (n.) şırnakları řara (8) ve ħařiyyet olan yaramaz ħulklı olur (h.) parmakları () gibi kıvrık olan (9) yavuz ħulklı ve şehvetlü olur (t. ř.) şırnakları düz ve şifâf olmayan (10) yaramaz fehimli ve nefsi muştaribü'l-ĥâl olur (n.) parmaklarınıñ rengi şaruya (11) veyâĥud göge mâ'il olan fikri ve mizâcı fâsid olur (y.) şırnağı zâyet kütük (12) olan muĥannit ve ħilebâz ve mekkâr olur va'llâhu a'lem bi'ř- şavâb (13) el-bâbü's- sâdis 'aşer göğüs ve şarın kıyâfeti beyânındadır (14) (h.) eger bir kiřiniñ gögsi etlü ve yaşı ve etle řolu ve üzerinde seyrek (15) döşenmiş kıl ve memeleri etlü ve aşağı yanı müdevver ve yumşak ve içerüsine (16) çökük ve şarın kışa ve yumşak ve arķa semizliği ve kıllarınıñ şuhûri (17) mu'tedil olup ve gögsünüñ mâbeyni ne şadar ise boynı ile gögsünüñ (18) ara yeri dağı ol- şadar olursa řâhibiniñ 'aklı ziyâde ve řecî' ve memdûĥu'l- ħâl (19) (n.) eger bir kiřiniñ gögsi çıkık ve yumrı olursa řâhibiniñ ħulkı [17b] (1) ve fehmi yaramaz olur (h.) gögsi içerüsine çökük olan niyyeti (2) ħabîř ve yaramaz řabî'atlı olur eger bir kiřiniñ göğüs (3) kemikleri 'illetsiz çıkık olursa řâhibiniñ nefsi ve 'aklı za'ıf olur (4) eger bir kiřiniñ gögsünde çok řara kılları olursa řâhibiniñ fehmi (5) yaramaz ve şehveti ziyâde olur (n.) şarın yumşak ve arķa ve arķasına (6) yapışmış olan şarîf-

fehım hıllı ve za'ıfı'n- nefis olur karnı üstünde (7) tamarları ve kılları olan yaramaz fehımlü ve paııllı olur (n. ' . z.) karnı (8) semiz ve yumşak olan ziyâde şehvetlü ve şağ cigerlü ve halka muıabbetlü olur (9) (ş.) karnı küçük ve müdevver olan pāk fehımlü olur (' . ş.) karnı (10) uzun ve kık olan yaramaz hıllı ve paııllı ve cāhil olur karnı yapışık (11) ve göbegi çıkık olan za'ıfı nefislü ve nākış fehımlü olur (ş. z.) iki yanı (12) etlü ve karnı ilerüsine çıkık ve yirik ve yumru olan habış ve şerre mā'il (13) olur ve daıı paııllı ve () işleyici olur va'llāhu a'lem bi's- şavāb (14) el- bābü's- sābi ' aşer arka kıyāfeti beyānındadır (15) (h.) bir kişiniñ arkası () ve ortası çukur ve çukurunda zencir gibi (16) dizilmiş olup karnından inülü ve aşıısından omuzları arası yaşşı (17) olup kemikleri ve siñirleri gizlü ve toğrı ve kılsız olan uzun 'ömürlü (18) ve şıfatı latif ve seçi' olur (ş. r.) arkası çıkık ayu arkası gibi çıkık (19) olan ziyâde şehvetlü ve galizü't- tab' olup ve hürmetlü ve muıdim ve şābir olur [18a] (1) (' . y.) arkasınıñ omuzları arası yaşşı ve () olan gökçek nefislü (2) olur (ş. ' . z.) arkasınıñ iki yanları etlü olup orta yerinde (3) kemiklerini ötse ve siñirleri gözüküp ve iki kolları daıı görinen kavıyyü'l-beden (4) ve zekiyy olup ve hüsnü galib ve za'ıfı'n- nefis olur (ş. z.) arkası (5) arık olup kemikleri gözükür olan yaramaz ve aldayıcı olur ve eger boynu da (6) kısa olursa habışü'n- niyyet ve 'ıyşa mā'il olur (ş. t.) arkası (7) egri olanıñ niyyeti peııllı ve masha'a olur (ş. z.) çıkığında (8) iki yumrı olan hıllı yaramaz ve fehmi az olur (ş. z.) arkasınıñ aşıısı (9) ve yukarusı yaşşı ve etlü olan katle mā'il ve zālim olup şaydı seveci olur va'llāhu a'lem (10) el- bābü's- şāmin ' aşer buı ve yanı başları ve oıurak yeriniñ kıyāfeti beyānında (11) (h.) eger bir kişiniñ buı irilikde ve genişlikde ve tarlıkda ve uzunlukda ve kısa- (12) lıkda berāber ve yumşak ve ak ve yanı başları ne gāyet semiz ve ne gāyet arık ve kemikleri (13) gözükmeyip etle tolu ve oıurak yeri mu'tedil ve mikdārdan ziyâde büyük ve yumrı (14) ve iki yanına çıkık daıı olmayarak buılarınıñ kıllı ne çok ve ne de az olursa (15) şāhibiniñ tab'ı zeki ve hıllı gökçek ve şıfatı maıımūd olur (y. t. b.) (16) bir kişiniñ budı etlü ve büyük olsa şāhibiniñ şrhveti ziyâde ve kāhil-i miınet (17) olur (ş.) budiniñ etleri az olan seçi' olur (n.) budiniñ etleri (18) etleri az ve baldırları ince ve boyı uzun olan az zekāvetlü ve gāyet yüreklü (19) ve za'ıfı'r- rüı olur (z. ş. t.) budı kısa ve kıllu olan kuvvetlü [18b] (1) ve yaramaz fehımlü ve cāhil ve ziyâde fehımlü olur (z.) budı 'illetsüz (2) şişmiş ve yumrı olan yaramaz mizāclu olur (z.) budı siñirli olan (3) kuvvetlü ve ziyâde şehvetlü olur ve oıurak yeri büyük kuvvetsiz olur (h.) oıurak (4) yeri düz ve az olan yaramaz ve yüreklü ve seçi' olur yanı başları etlü ve siñir- (5) leri örtülü olan kuvvetlü ve mizācı kuvvetlü ve cebür ve ziyâde şehvetlü olur (n.) (6) yanı başları arık olan za'ıfı 'akıllu ve fehmi az olur va'llāhu a'lem bi's- savāb (7) el- bābü't- tāsı ' aşer diz gözi ve baldır ve ayak ve parmak kıyāfeti beyānındadır (8) (h.) bir kişiniñ baldırları etlülükde mu'tedil ve siñirli ve diz gözi tolu (9) ve yumşak ve kemigi murabba' ve baldırı ne gāyet çok ve ne gāyet az olursa (10) şāhibiniñ tab'ı zeki ve hıllı gökçek ve fehmi ziyâde ve 'ākil olur (h.) baldırı (11) galiz ve etlü olan seçi' ve ebleh olur (h.) baldırı uzun olan hodıın (12) ve cömerd ola (t.) baldırı kısa ve egri olan fesād ve fitneyi seveci (13) ve yaramaz tabı'atlı olur (h.) ayağı düz ve topuğı kılları degirmi ve ökçesiniñ (14) altı az siñirli gizlü ve parmaklarınıñ siñiri çıkık ve tırnakları sađ olan latifü't- (15) tabı' ve 'ākil ve ziyâde fehımlü olur (z.) ayađınıñ parmakları uzun ve siñirleri (16) çıkık olan yaramaz fehımlü ve kāhil olur (ş.) ayađınıñ parmakları artık (17) olan tiz nefislü ve muıtaribü'l- hāl olur (h.) ayađınıñ parmakları (18) birbiri üzerine bitmiş olan güzele mā'il ve hafıfı'r- rüı ve 'ışreti seveci (19) olur (ş.) ökçe ve topuğı yoğun olan cebbār ve halka cevri [19a] (1) seveci ve horlayıcı ve zālim olur va'llāhu a'lem bi's- şavāb (2) el- bābü 'ışın boy ve yürimek kıyāfeti beyānındadır (3) (h.)

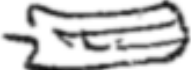
boyı ne uzun ve ne kışa ve ne kütükden egri olan Őeçı' (4) ve cömerd olur (n.) boyı ince ve uzun ve yüziniñ kılı aķ olan (5) mekkâr ve aldayıcı olur 'aķlı az ve hâyhüyı sevici ve erkege mâ'il (6) olur (n. Ő.) boyı kışsa olan cür'etlü ve mekir ve hıjle ve fikir Şâhibi (7) olur (Ő.) yürüyüşi serhoş gibi olan mütekebbir ve müte'accüb ve muħannit (8) olur ('.) haŗvesin tış tış atup ve sür'atle yürüyen yaramaz (9) himmetlü ve işinde 'acele edici olur yürür iken bir elin sallayan (10) mu'accib ve mütekebbir ve Őeçı' ve daħı ğâfil olur va'llâhu a'lem bi'ř- Şavâb (11) el- bâbü'l- hâdj 'işrûn âvâz ve ğülmek beyânındadır (12) (h. n.) âvâzi ğökçek ve yumşak olan laţıfı'n- nefis ve az 'aķıllu (13) olur (h.) Őüreti yoğun ve ħaba olan bahâdır ve ğalışü't- Őabi' olur (14) (ř.) âvâzi at âvâzına müşâbih olan ħuvvetlü ve ikdâmlu olur (h.) (15) âvâzi ħuř âvâzına beñzeyen o ħuřuñ Őifâtınca olur (n.) âvâzi (16) tuŗuk olup ğeñizlerinden söyleyen yaramaz ħulķlı ve mekkâr ve hıjlebâz (17) ve aldayıcı olur ('.) âvâzi ğâyet 'âlĳ olan ziyâde Şehvetlü ve ħuvvetlü (18) olur (n.) söylerken ağzından tükruk aķar ve çağırdığı vakit öksürük (19) Őutar olan yaramaz Őabĳ'atlu ve ħabĳsü'n- nefis olur (n.) ğülerken [19b] (1) ğözleri yumulan mekkâr olur ('.) ğülerken ağzından (2) şu aķan câhil ve mütekebbir olur ğüldiği vakit elin eline uran (3) za'ĳfı'l- 'aķıl ve paħĳl ve ħařud olur (n. Ő.) ğüldiği vakit (4) ħayķırarak ğülen câhil olur (ř.) ğüldiği vakit uğunmaķ (5) isteyen kişi nâķıřü'l- 'aķıl olur allahu a'lem bi'ř- Şavâb (6) el- bâbü'ř-řâni ve'l- 'işrûn avuĥ içinde olan Őekliñ 'alâmeti (7) ħükemâ-i müteħaddiminden naķil olunur ki insâniñ avcında olan (8) 'adedi 'alâmet olup Őekli vech üzre aħķâmları vardır

(9) evvelki Şekil Őalıb gibi böyle ayķırısına Őurur ise (10) ne ħadar 'aded var ise ol-ħadar vilâyete ħükem

eder ikinci Şekil (11) bu Şekil Şâhibi cömerd olur üçüncü 'alâmet (12) Şâhibi

ħalıjmü'n- nefis olur ve daħı mükrim olur dördüncü Şekil (13) Şâhibi bi- ħaber iken mâl-ı keşireye

nâ'il olup ni'mete erişür (14) ve 'ömri uzun ve dirliği ğökçek olur beşinci 'alâmet (15) Őâhibiniñ

'aķlı ve ħulķı ğökçek ve meştûru'l- mâl ve sa'ĳdü'l- ħâl olur (16) altıncı Şekil Şâhibi ħimmetlü

ve mâlı ħoķ ola ve ħoķ (17) kimesne kendüye rağbet ve muħabbet eyleye yedinci Şekil (18)

Şâhibi bahâdır ve muħaddem olur sekizinci Şekil Şâhibi (19) 'âlim ve 'ârif olup mâldan faķır olur

ise de gönlü ğanj olup [20a] (1) kimseye 'arz-ı ihtiyâc étmez tokuzuncı şekil şâhibiniñ (2) 'ömri uzun ve rızkı çok ve ehl-i huzûr ve rûfâhiyyet üzre olur (3) mâl cem' étدیği gibice gibice yine gider onuncu şekil

şâhibiniñ (4) rızkı az ve dirliğı ıar olur geçinmesi ğayrı vâsi' olur va'llâhu a'lem (5) el- bâbü's- şâliş ve 'ısrûn beñleriñ kıyâfeti beyânındadır (6) bokraı-ı hâkım naķil éder eger bir kişiniñ yüzünde ve vücûdunda beñler (7) olsa şâhibiniñ halka muhabbeti az ve 'avrat tâ'ifesinden nâhoş (8) ve mizâcında sevdâvı marazlar olur kaşınıñ bitdüğü yerde beñi olan (9) halka ülfetli olur burnunuñ üstünde beñi olaniñ oğlu ve kıızı (10) () bir tarafında mercimek mercimek kadar beñi olan halka sevgüli olur üst (11) dudağıniñ orta yerinde beñi olan oğlana mâ'il olup oğlu kıızı olmaz (12) sağ yañağında beñi olan aldayıcı ve paħıl olur şol yañağında beñi (13) [o]llan şakı ve aldayıcı olur kulağıniñ ardında beñi olan pāk ve şâliş olur boğazında (14) beñi olan sâzende ve sazı sevicı olur yüzünden yaña omuzunda beñi (15) olan vüs'at üzerine râhat görıcı olur başında beñi olan (16) bir vilâyete hâkim olur omuzınıñ ortasında beñi olup üzerinde (17) kızıl şekil gibi yumruları olan ehl-i sefer ve seferinde rızık bulıcı olur (18) iki eliniñ birisinde beñi olan dostuna dost olur parmağlarınıñ [20b] (1) birisinde beñi olan yaramaz hulklı olur ve göğsünde beñi olan fi'inde (2) kimseye uymayup kendi bildiğine gidici olur karnında beñi olan (3) 'avrata mâ'il olur arkasınıñ ortadında beñi olaniñ eline çok (4) mâl gire yâ mırâşdan veyâhüd fitnelikten belinde beñi olan 'ulemâyı (5) sevicı ve 'ilminden naşihat alıcı olur sağ uyluğında beñi olan (6) kendi nefsinde re'is olur şol uyluğunda beñi olan ticâretten (7) fâ'ide éder diziniñ birisinde beñi olan küşâde- rüy ve yürüyici olur (8) el- bâbü's- şâlişü ve'l- 'ısrûn ğinâ ve fakr-ı niyyet cihetiniñ kıyâfeti beyânındadır (9) 'ulemâ-i hindiñ kavli ğinâ ve fuķarâ ile ehl-i sa'âdet ve ehl-i şekâvet ve tariķ-i (10) ma'ârifesi ele yarayıp olup eliniñ baş parmağıniñ düz ve toĝru (11) ıtutup ve her parmağıniñ ırnağı ağızınıñ iç yüzündenki o parmağıniñ (12) üçüncü boğumu tâ eliniñ ayasındandır ol âhır boğumuna beş kerre (13) tamâm ekkiz olmayup ve tamâm oldığı yerde ipini orasına nişân (14) koyup ol ipini bir ucını dirsek etegine getürdükden-soñra bir ucını (15) daħı çekdiğı ya'ni eliyle ıtıtuğuğı hâlde ipini elinden tarafa olan (16) ucı sérçe parmağıniñ üçüncü boğumundan aşığıda olup bir ucı (17) şehâdet parmağına giden boğum arasında kalur ise şâhibi şakı (18) ve maħrûm olmaķlığı mestür bulunmuş eger mezkür ip sérçe parmağıniñ (19) üçüncü boğumuna érişecek olur ise şâhibi fakır ve 'âciz olmaķlığı [21a] (1) mestür bulunmuş eger üçüncü boğumunuñ nişfına érişecek olur (2) ise ve daha gerüsünde kalur ve hele üçüncü bükümü geçerse (3) kesb-i dıñâr ve ma'ısete müste'id olur ve fakat yüz altuna kadar (4) cem' étmege nâ'il olur eger ipini ucı sérçe parmağıniñ orta (5) bükümüne érişecek olur veyâhüd daha yukaru geçecek (6) olur ise şâhibiniñ hâli hoş olup beş yüz altuna kadar cem' (7) édebilür eger ipini ucı yukaru bükümüne érişecek olur ise (8) şâhibiniñ vaķti hoş olup ma'ıset cem'iyyeti murâdı üzerine olup (9) dıñâr-ı vâfire cem' éde eger ipini ucı tâ sérçe parmağıyla berâber olacaķ (10) olur ise veyâhüd yukaruki bükümü geçecek olur ise mâldâr (11) ve hâkim olup velâyet şâhibi ola ve biñ dıñâr hazıne éde allahu a'lem (12) el- bâbü'r-râbi' ve'l- 'ısrûn 'ömür uzunluđınıñ ve evlât çok ve

azlıgınıñ beyânında (13) meşelâ elin tamâm düz ve açık tıutup nazar éde eger sérçe parmağı yanındaki (14) bir parmağının evvelki bükümünü geçecek olur ise şâhibiniñ ömri uzun (15) olur eger evvelki bükümüyle berâber olaçak olur ise 'ömri orta olur (16) ve eger aşağı olur ise 'ömri az olur ve orta 'ömür elli- iki ile altmış (17) beynindedir bir nev'i dağı budur ki elin ayasının içinde bir bir çekilmiş (18) büküm vardır anıñ bir ucu sérçe parmağının altından gelmiştir eger (19) ol büküm elin ayasından uzanup geçecek olur ise **[21b]** (1) şâhibiniñ 'ömri uzun olur eger elin ayasıyla berâber olaçak olur (2) ise şâhibiniñ 'ömri orta olur eger ayadan kışa olaçak olur (3) ise 'ömri kışa olur bir kişiniñ baş parmağının içeri tarafında (4) bükümü çift olur ise şâhibiniñ evlâdı çok olur ve eger bükümü (5) tek olur ise yine evlâdı tız vefât éder va'llâhu a'lem bi's-ş şavâb (6) el- bâbü'l- hâmis ve'l- 'işrûn akâlim-i seb'a halkınıñ tabâyi'atı beyânındadır (7) ehl-i řark zekı ve himmetleri 'âli ve başıretlü ve mütekebbir ve 'akılları şakıl ve umür- (8) larında yalıñız ve mekkâr ve mağrürü'l- ahvâl ve pağıl ve ehl-i siyâset olurlar (9) ve ehl-i 'arap câhil ve kuvvetlü ve yaramaz hulklı ve pağıl ve müfsid ve hılebâz (10) ve tabi'atları galiz ve eşerr ve mu'ânid ve töhmet édici ve maşlaşatlarında (11) mükdim ve hışları ziyâde ve nefesleri ince olur ve dağı 'âşık (12) ve sözlerinde aldayıcı ve lehvi ve ma'rifeti sevici olur ve ehl-i rüm (13) aliz ve ehl-i tekellüf ve 'ahidlerine vefâ édici ve ögünici ve mâldâr (14) ve pağıl ve âşıkâre gâfil olurlar ve ehl-i 'acem zekı ve 'akılları (15) kavı ve bedenleri kavı ve pağıl ve mütekebbir ve kendü cinslerinde gayrı (16) begenmeyip horlayıcı ve ve sâzendeyi sevici ve erkege mâ'il ve (17) 'avratlarınıñ tab'i zekı ve 'âşık olurlar ve ehl-i 'ırâk aldayıcı (18) ve mekkâr ve münâfık ve maşaralığı sevici ve pağıl ve mütekebbir ve tamâ' (19) ve zekâvet ve fehim ve şehvetleri ziyâde vefâları az ve kimseye **[22a]** (1) dost olmayalar ehl-i bedahşân zekı ve fağın ve kuvvetlü ve ögülmegi (2) sevici ve kan dökici olurlar ve dağı ehl-i sâz ve süfli ve ehl-i ma'rifet (3) ve gâyet güzel ammâ pağıl olurlar ehl-i hind a'lâ řecü' ve câhil ve gâfil (4) ve aldayıcı ve hâ'in ve yancı ve şehvetleri ziyâde ve hulkları yaramaz ve şabırları (5) az ve gammâz olurlar ehl-i hind-i cezâyer şâliş ve 'âkil ve şakım (6) ve 'ahidlerinde vefâ édici olur ehl-i çın hafifü'l- 'âkil ve mekkâr (7) ve şasüd ve zekı hikâyetler ve řan'atlar te'lif éderler gaddâr ve münâfık (8) ve pağıl olurlar ehl-i řařa ve hâ'in olurlar ammâ vefâları ziyâde (9) ve mu'ameleleri gökçek ve gamları az ve dâ'im şâd olurlar ehl-i yemen (10) řâdıķ ve muşı' ve nefisleri zâ'if olurlar 'ac ü gâflet olup (11) pağıl olurlar ehl-i şabış gâfil ve 'ahidlerine vefâ édici ve muşabbetleri (12) gökçek ve fehimleri az ve galiz olur ehl-i'n- nevbet ehl-i lu'b ve nâkışü' (13) l- 'âkil ve pağıl ve hâ'in ve câhil ve şabışü'n- nefis ve yaramaz hulklı ve ziyâde (14) şehvetlü olur ehl-i berber nefisleri galiz ve şarış olup hışları (15) ziyâde ve pağıl ve yalancı ve 'avratları güzel olur ehl-i mışır gâfletleri (16) gâlib ve fişnetleri az ve gayretsiz ve nefisleri dağı az ve umurlarında (17) tedbirleri olmayup pağıl ve gulâma gayrı mültefit () nâşoş (18) ve 'avratlarınıñ şehveti ziyâde olurlar ehl-i řâm gâfil ve mütekebbir (19) şalbleri selim içlerinde řayr zâhirlerinde kibir olup gayrı şasüd **[22b]** (1) içlerinde mütereddüd ve řâdıķ ve nâşih ve ferahı sevici ve lehivleri (2) gâlib olurlar ehl-i bavman 'âkil ve 'âlim ve şakım ve zekı (3) ve tabi'atları ve himmetleri 'âli olur va'llâhu a'lem bi's- şavâb (4) el- bâbü's- sâdisü ve'l- 'işrin řayvânâtuñ ve řuyuruñ ve şaşerât-ı arziñ tabi'atı (5) arslan 'âli himmetlü řehi şabür aldayıcı gâzûbdur şilmiyyeti şâhâne (6) ve fi'li erkekdir şaplan mütekebbir ve kendüyi görici şahir édici (7) nefsinde olan řeyi himmetlü utançak şasüd ve şahir (8) şatli sevici ve kendüyi incideni incidir ammâ kimse ile ülfet (9) bağılamaz yâris mütekebbir gâzûb nefsinde görici tızdır (10) rûfâhiyyeti ve hürmeti sever ayu şabış gâfil câhil yalancı zâni (11) şoğrı gitmeyüp yan gidici ve şurur () şâbir ve

'abeş yere (12) ğazablanıcıdır şartlan kavıdır ininde ğayrı seçi' ve yabanda yüreklüdür (13) ve aldayıcı olduğı hâlde ğafleti ğâlib ve ğariş ve zulümde yoldaşına muvâfık ve refiğdir (14) yaramaz her kimi görse hamle ve mağhurlık eder maymun (15) zâni ğılebâz sârik ğabîş câhildir kelb ülfetlü (16) vefâlu başiretlü tamâ' pağil ğariş himmeti alçağ ve ğulki yaramaz ğayâsı (17) az ğurbetde ğâ'if yerinde bahâdır ğariş sevmez yemek için **[23a]** (1) aldayıcı ve mekkârdır ve uyanık ğâfil değıldir dilkü mekkâr ve ğile- (2) bâz nefsi zelil örgüç ve fi'li 'abeşdir 'âli himmetlü şâd aldayıcı (3) mütekebbir dâ'im şakınmak üzredir gelincik nefsi za'if (4) uğrıdır ğordır ğazinedâr ve kaçıcıdır kedi ülfetlü (5) nefsinı görıcıdır rüfâhiyyet () korkulu ğariş ğılebâz (6) ülfeti mekân ile insân ile değıl tavşan şabûrdur kalıjlı'r- rakâni' (7) nefsinde erkekdir kirpi ğabîşdir şerirdir cahildir yaramaz (8) tab'atlu ve kaçıcıdır sincâb zekî ülfetlü ğılebâz uğrıdır (9) fâre ğabîş- niyyet nisyânı ğâlibdir fesâdı çok rızkına ğariş (10) uğrı zânidir fi'l nefsi kavî ve zekî ve bahâdır 'âli himmetlü ğabîşü' (11) l- fikir fesâdı sevicidir ve zânidir gergedân şerir ve nefsi (12) kavî hiç kimse ile ülfet étmez zürâf latıfû'n- nefsidir (13) ve câhildir ve ülfetlü ve nefsinı görıcıdır deve şabûr ve câhildir (14) ülfetlü ve kindâr ve mükrim ve zânidir şu şığırı ülfetlü bahâdır (15) kindâr cebbâr yâd kişiyi sevmeyicidir kara şığırülfetlü bahâdır (16) şâbir zekî tab'ı ğalîz ğazîn şehveti ziyâde ve ikdâmludur yaban (17) şığırı fağir edici kaçıcı maşhara câhil fi'li 'abeşdir keçi (18) () zekî aldayıcı nefsinde fâ'ideli şehveti ziyâdedir koyun ğâfil (19) ülfetlü ğayırılı şerri az 'abeş yere ikdâmludur kıızı ifrâ **[23b]** (1) ile ğâfil sevicidir kaçıcıdır at kavî ve yürüyücü ülfetlü ve şabûr (2) kendini görıcıdır ve bahâdır ve ikdâmlu ğayâl edicidir üstür (3) ğabîş terbiyye- kâbil kavî ülfetlü fi'li 'abeşdir ğimâr ğasûd kaçıcı (4) ğabîşü'n- nefis şehveti ziyâdedir va'llâhu a'lem bi's- şavâb (5) şu canâvarları beyân eder (6) şaratı kuvvetlü şerri az bahâdır timsâh mütekebbir ve () zâlim ve aldayıcı (7) ve tab'ı yaramazdır deñiz köpeğı şerirdir ğılebâzdır ğayretlüdür (8) kunduz zekî tiz ve örgüçdür yengeç dönici iki yüzli (9) şakınıcı uğrı nefsinde olanı ketm edici ve evcidir kıurbağı (10) câhildir ve ğabîş tab'ı yaramaz vakti horûs gibi bilür öter şu yılanı (11) tab'ı yaramaz ve ğabîş ve şokıcıdır va'allahu a'lem bi's- şavâb (12) bu bâb tıyûr beyânındadır (13) kartal kavî çeri ülfetlü aldayıcı ve şâhânedir şunfur şâhâne cebbâr (14) kavî berk yapışır nefsinde mütekebbirdir çağır kul çeri başır mütekebbir ve ebsem (15) olıcı ve şâhânedir () şakınıcıdır baba kıuşı ğilesi (16) za'if nefsi murdâr kaçıcı ğulki yaramaz 'ömri uzundur çaylak (17) ğabîşdir yalancı ve kaçıcıdır kıuzğün zekî aldayıcı uğrı (18) tab'ı ğalîz yalınzlığı sever keklik ceng edici şerir kavî (19) kaçıcı ğilekâr ve yaramazlığa müdâvim keklik yavrısı **[24a]** (1) zelil câhil ülfetsiz birbirini ekl eder bal arısı ülfetlü şakınıcı (2) çalışıcı pağildir şâhibine tâlibdir siğek nefsi (3) deni kıabih ğarişdir şerir pağil cebbâr aldayıcı (4) maşlahatında kavî seçi'dir (5) va'llâhu a'lem bi's- şavâb (6) temmet- temâm (7) ğarrere sâlim şıdkı (8) silistrevi (9) fi 1291 (10) şafer (11) 25

KAYNAKÇA

- CEYHAN, Adem (1994) Bedr-i Dilşâd'ın Murâd-Nâme'si, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. (YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. Tez No: 15101)
- ÇAKIR, Müjgan (2007) "Kıyafet-name"ler Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt:5, S. 9, 333- 350.
- ÇAVUŐOĐLU, Ali (2004) Kıyafet-nameler, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ELIADE, Mircea (2003) Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- ERKAL, Abdülkadir (1999) Kıyafetnâmeler Üzerine, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Erzurum, 217- 225.
- GÜNEŐ, Bahadır (2015) Arapçadan Türkçeye Tercüme Edilen Bir Kıyafetnâme Metni Üzerine, Turkish Studies, Volume 10/8, Spring, p. 1250- 1274.
- JUNG, Carl Gustav (2005) Dört Arketip, İstanbul: Metis Yayınları, s. 56.
- MENĐİ, Mine (1977) Kıyafetnâmeler Üzerine, Belleten, 299- 308.
- REDHAUSE, J.W., A Turkish and English Lexicon, Constantinople 1921.
- SAMİ, Őemsettin, Kamus-ı Türkî, Çağrı Yay., İstanbul, 1995.
- STEINGASS, F., Persian English Dictionary, Londra, 1947.
- TOKAÇ, Mahmud (2014-2015) Ahlat-ı Erbaa ve Fuzulî'nin Hekimliği, Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, Aralık- Ocak- Őubat, S. 33, 94- 99.
- ZE'EVİ, Dror (2008) Müslüman Osmanlı Toplumunda Arzu ve Aşk, İstanbul: Kitap Yayınevi.
- <http://hadislerleislam.diyaret.gov.tr> (Son Erişim Tarihi: 24.05.2018)
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama (Son Erişim Tarihi: 24.05.2018)

